

Samen zorgen wij voor Valkenswaard

met oog voor iedereen

Beleidskader Sociaal Domein
Valkenswaard 2024 - 2027

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding	6
1.1 Waarom willen we ons beleidskader actualiseren?	6
1.2 Hoe is het beleidskader tot stand gekomen?	7
1.3 Leeswijzer	7
2. Waar willen we heen?	8
2.1 Onze visie	8
2.2 Doelen: Groeien, Meedoen, Thuiskomen	9
3. Waar staan we nu?	10
3.1 Valkenswaard anno nu	10
3.2 Hoe gaat het met inwoners?	11
3.3 Hoe gaat het in onze wijken?	12
3.4 Sterkte punten, aandachtspunten, kansen en bedreigingen	13
4. Wat hebben we te doen?	17
4.1 Koers houden	17
4.2 Ontwikkellijnen	17
4.3 Naar één loket voor het Sociaal Domein	19
5. Hoe gaan we het doen?	24
5.1 Groeien	24
1. Quincy	24
2. Welke doelen en resultaten streven we na?	24
3. Waar gaan we mee door en wat pakken we op?	25
5.2 Meedoen	26
1. Gerda	26
2. Welke doelen en resultaten streven we na?	27
3. Waar gaan we mee door en wat pakken we op?	28
5.3 Thuiskomen	30
1. Jeroen	30
2. Welke doelen en resultaten streven we na?	30
3. Waar gaan we mee door en wat pakken we op?	31
6. Wat hebben we hiervoor nodig?	32
6.1 Inleiding	32
6.2 Organisatie en communicatie	32
6.3 Monitoring	37
6.4 Financiën	38
Bijlagen	40
I Wettelijk kader	40
II Bevindingen BMC	41
III Ontwikkeling in beleid en wet- en regelgeving	42

Voorwoord

In Valkenswaard geloven we in een samenleving waarin iedereen telt en we elkaar versterken. In de buurt houden we een oogje in het zeil en we trekken aan de bel als iemand ondersteuning nodig heeft. We vinden het normaal dat we elkaar als burens, vrienden en bekenden helpen en om hulp vragen. Op die kracht en zelfredzaamheid van onze gemeenschap zijn we trots. Tegelijkertijd zijn we er als gemeente ook voor inwoners die minder zelfredzaam zijn. We hebben oog voor iedereen.

We doen het samen

Met dit beleidskader gaan we op volle kracht door op de ingeslagen weg. In het verleden lag de nadruk vaak op zelfredzaamheid. Inmiddels zien we steeds meer dat de context ertoe doet. Want hoe kunnen we van iemand die in armoede leeft vragen om zelfredzaam te zijn? We moeten naar elkaar omkijken en een helpende hand bieden. Dat kunnen we als gemeente niet alleen, daar hebben we de samenleving voor nodig. We doen het samen.

Daarom zijn we er zo trots op dat veel mensen in Valkenswaard iets willen betekenen voor een ander. Meedoen, groeien en thuiskomen, daar gaat het om. We vinden dat je mee moet kunnen doen, dat je je welkom moet voelen en dat je kansen moet krijgen om je te ontwikkelen. Wat je achtergrond ook is.

We zoeken elkaar op

Gelukkig zijn er veel manieren waarop inwoners bij ons terecht kunnen. Maar we zien ook vaak dat het lang duurt voordat mensen op de juiste plek zijn. Stel dat je weinig om handen hebt en het contact met anderen mist. Weet je dan dat we in Valkenswaard wijkgebouwen en ontmoetingsplekken hebben? Niet altijd, maar daar gaan we wel voor zorgen. Want dat zijn de plekken waar we het contact met en tussen inwoners willen verbeteren.

Er zitten zoveel kansen in de omgeving die wij bieden en de mensen die er komen. Daarom zouden we aan iedereen willen vragen: 'Op welke plek voel jij je fijn?' Het antwoord op die vraag is natuurlijk voor iedereen anders. Maar het is belangrijk dat je zo'n plek hebt als je even niet lekker in je vel zit. Of gewoon behoefte hebt aan verbinding. Blijf elkaar opzoeken. Er komt zoveel energie vrij als mensen samen wat doen. Sport, cultuur en natuur zijn dan ook waardevolle ontmoetingsplekken. En ook talent kan daar een plek krijgen.

We hebben oog voor iedereen

Verder willen we het voor elkaar krijgen dat formele zorg terechtkomt bij de mensen die dat nodig hebben. Tegelijkertijd is het natuurlijk fantastisch als mensen veel op eigen kracht kunnen. Of hulp krijgen vanuit hun omgeving. Minder noodzakelijke zorg, hoe mooi zou dat zijn? Daar gaan wij voor zorgen, samen met jou. We komen naar je toe en gaan je ontmoeten.

Dit beleidskader, dat samen met Valkenswaardse mensen tot stand is gekomen, geeft houvast voor ons maatschappelijk werk en inspireert om oog te hebben voor iedereen. Zo lees je hier over Quincy, die haar passie en talent ontdekt. Over Gerda, die na een persoonlijk verlies haar geluk hervindt. En over Jeroen, die steun vindt in zijn gemeenschap. We sporen je aan om oog te hebben voor hen.

We zijn dankbaar voor de waardevolle inbreng van onze meedenkgroep en partners en nemen graag samen de volgende stap naar uitvoering. Samen bouwen we aan een sociaal, inclusief en saamhorig Valkenswaard.

Mieke Theus
Bram Bots
Rens Pijnenburg

[Wethouders Sociaal Domein](#)

1. Inleiding

In Valkenswaard zijn we trots op de kracht van onze gemeenschap. Op de vanzelfsprekendheid waarmee we elkaar helpen en ondersteunen. Die saamhorigheid tussen burens, vrienden en familieleden willen we vasthouden. Tegelijkertijd zijn we er als gemeente voor inwoners die minder zelfredzaam zijn. Het sociaal domein omvat al onze verantwoordelijkheden in de ondersteuning aan onze inwoners. Met de decentralisatie van taken op het terrein van Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en Jeugd en Participatie (Werk en Inkomen), kreeg de gemeente er in 2015 veel nieuwe taken bij. Om deze taken op een goede manier uit te voeren, werken we sinds 2019 met het integraal beleidskader 2019 – 2022 Groeien, Meedoen, Thuiskomen.

1.1 Waarom willen we ons beleidskader actualiseren?

We willen ons beleidskader actualiseren zodat het weer aansluit bij de opgaven waar we de komende periode voor staan. Want er is veel gebeurd de afgelopen jaren. We hebben te maken met maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing en toenemende druk op de zorg en de woningmarkt. De coronacrisis heeft haar sporen nagelaten op onze samenleving. De inflatie en gestegen kosten van energie en levensonderhoud zetten de bestaanszekerheid van veel inwoners onder druk. Lokaal hebben we een toekomstvisie opgesteld voor 2040, net als een raadsprogramma en collegeprogramma.

Om het beleidskader te actualiseren, stellen we de volgende vragen:

- Hoe ver zijn we op koers om onze visie te realiseren?
- Welke trends en ontwikkelingen zijn van invloed op onze samenleving en het sociaal domein waarop we moeten anticiperen?
- Wat gaan we de komende jaren doen?

Visie en doelen blijven overeind

Wat niet verandert, is onze stip aan de horizon: de visie en de hoofddoelen uit het vorige beleidskader 'Groeien, Meedoen, Thuiskomen 2019-2023'. In hoofdstuk 2 lichten we deze verder toe. We zijn ervan overtuigd dat deze visie en doelen nog steeds passen bij onze opgaven. Ze vormen een goed aanknopingspunt om op voort te bouwen en sluiten aan op de Toekomstvisie 2040, het raadsprogramma voor 2022 – 2026 en het collegeprogramma voor 2022 – 2026.

Brede blik

We houden een brede blik op wat er speelt en wat nodig is voor een inclusief en sociaal Valkenswaard. We willen vanuit de leefwereld van onze inwoners denken en handelen. Dit vraagt dat we als één organisatie samenwerken met inwoners en partners. We werken samen met alle betrokken teams, afdelingen en portefeuillehouders aan alle onderdelen van het sociaal domein. Daarom kijken we in dit beleidskader niet alleen naar de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet, maar ook naar onderwijs, sport, cultuur, evenementen, economie, wonen en veiligheid. Dit integrale beleidskader beschrijft onze visie, doelen, koers en aanpak. Het is de basis voor wat we gaan doen. In die uitvoering gaan we het verschil maken.

Wijkgerichte vertaling

Het college en de gemeenteraad willen graag dat we onze aanpak vertalen naar onze wijken, waar dat nodig is. Daarom hebben we gekeken naar wat er goed gaat en wat er beter kan in de hele gemeente, maar ook per wijk. Met wijkscans verzamelden we informatie over de wijken. Daarna spraken we met verschillende belanghebbenden over de bevindingen. In dit beleidskader zijn waar nodig inzichten en voorstellen voor wijken opgenomen. Dit proces is nog niet af. Sterker nog, het wijkgericht werken is een belangrijke opgave voor de komende periode. Samen met inwoners en partners bespreken we hoe we de opgaven uit het Beleidskader Sociaal Domein 2024 - 2027 kunnen vertalen naar een aanpak voor de wijken.

1.2 Hoe is het beleidskader tot stand gekomen?

We zijn met het beleidskader aan de slag geweest van april 2023 tot en met januari 2024. We deden dit samen met inwoners en partners. Hiervoor vormden we een meedenkgroep met:

- Inwoners uit het inwonerspanel;
- Vertegenwoordigers van Gehandicaptenplatform, Seniorenbelang, Agenda 22 en de Cliëntenraad Werk en Inkomen.

De raad heeft op 6 juli 2023 besloten dat we onze visie en doelen uit het vorige beleidskader als uitgangspunten gebruiken voor dit beleidskader. We hebben onderzocht waar we als gemeente staan en hoe we de visie en doelen kunnen bereiken. Hiervoor hebben we:

- Evaluaties uitgevoerd;
- Verschillende inwoners en partners gevraagd om hun mening;
- Wijkscans uitgevoerd;
- Inzichten uit studies van andere gemeenten gebruikt.

Vervolgens hebben we ontwikkellijnen bedacht en voorgelegd aan de gemeenteraad, inwoners en partners. Ook hebben we samen met de meedenkgroep, gemeenteraad en verschillende partners onze aanpak bepaald.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 'Waar willen we heen?' leggen we onze visie en hoofddoelen uit voor het sociaal domein. We willen dat iedereen in Valkenswaard kan groeien, meedoen en thuiskomen.

In hoofdstuk 3 'Waar staan we nu?' kijken we naar het verleden en het heden in Valkenswaard. Daarnaast bevat dit hoofdstuk een overzicht van de belangrijkste sterke punten, aandachtspunten, kansen en bedreigingen waar we rekening mee moeten houden.

In hoofdstuk 4 'Wat hebben we te doen?' gaan we dieper in op onze koers voor de komende periode. We gebruiken de transformatiepiramide als onderbouwing. Hieruit volgen vijf ontwikkellijnen die handen en voeten geven aan de visie. We vertellen hierin ook hoe we de toegang tot het sociaal domein willen regelen.

In hoofdstuk 5 'Hoe gaan we het doen?' staat wat we gaan doen om onze doelen te halen. Bij ieder doel en resultaat beschrijven we concrete inspanningen. Sommige inspanningen zijn al begonnen en zetten we voort. Andere inspanningen zijn nieuw. Als introductie schetsen we per hoofddoel een fictief toekomstbeeld van Valkenswaard; de ideale situatie voor onze inwoners.

In hoofdstuk 6 'Wat hebben we hiervoor nodig?' geven we aan wat nodig is om het beleid uit te voeren. We zetten hier de randvoorwaarden uiteen voor de komende periode.

2. Waar willen we heen?

2.1 Onze visie

Voor het Beleidskader 2019 – 2022 doorliepen we in 2019 een gezamenlijk traject met de gemeenteraad, het maatschappelijk veld, de wijkcommissies en de Adviesraad Sociaal Domein. Na dat traject stelden we de volgende integrale visie op het sociaal domein op. Deze visie past nog steeds bij onze opgaven en vormt een goede basis voor het Beleidskader 2024 – 2027.

In Valkenswaard moet iedereen naar vermogen kunnen meedoen aan de samenleving, een inclusieve samenleving. Hiervoor benutten we zoveel als mogelijk de kracht van diezelfde samenleving: zelfregie, netwerk en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Voor hen die onze hulp echt nodig hebben, bieden we passende ondersteuning. We maken een beweging van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'.

Transformatie in het sociaal domein

We hebben de beweging ingezet van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Dat betekent dat we de basisvoorzieningen goed regelen en inwoners snel helpen als dat nodig is. Zo blijven mensen zelfredzaam en voorkomen we zwaardere en complexe problemen. We noemen deze beweging de transformatie. De transformatiepiramide hieronder laat dit zien.

Transformatiepiramide

Het geeft voldoening als inwoners zich naar vermogen ontwikkelen, meedoen en hun steentje bijdragen aan de samenleving. Daarnaast zijn we ervan overtuigd dat dit een positief effect heeft op het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. Om die beweging naar de voorkant in te zetten, willen we de informele 'basis' en de formele 'algemene voorzieningen' passend vormgeven. Op die manier is er minder vraag aan de 'top', zoals maatwerk en individuele hulp en -ondersteuning.

Met dit beleidskader willen we ons blijven richten op de kracht van de samenleving voor een inclusiever Valkenswaard. De ambitie om de kracht van de samenleving aan te spreken en te blijven voorzien in passende ondersteuning voor wie het nodig heeft, zien we terug in de Toekomstvisie 2040 en het raadsprogramma 2022-2026. De ambitie sluit ook aan bij ons collegeprogramma 2022-2026. We blijven inzetten op het omzien naar elkaar en de onderlinge verbondenheid als de kracht van Valkenswaard.

2.2 Doelen: Groeien, Meedoen en Thuiskomen

Tijdens de transformatie willen we op koers blijven richting onze visie. Met onze hoofddoelen - Groeien, Meedoen en Thuiskomen - geven we hier invulling aan.

Groeien

Jeugdige inwoners kunnen zich maximaal ontwikkelen en groeien gezond en veilig op.

Meedoen

Inwoners hebben de mogelijkheid om mee te doen en ontvangen hiervoor, waar nodig, toerusting en ondersteuning.

Thuiskomen

Inwoners voelen zich prettig in hun woonomgeving, die toegankelijk is voor iedereen.

Deze doelen zijn alleen maar relevanter geworden. Zo realiseren we ons hoe belangrijk het is dat kinderen en jongeren gezond, veilig en met genoeg kansen opgroeien in ons dorp. Onze Toekomstvisie zet daarom hoog in, met het streven om van Valkenswaard 'een paradijs voor opgroeiende kinderen' te maken.

Het thema 'Meedoen' is relevanter geworden in de nasleep van de coronapandemie en tegen een achtergrond van vergrijzing, de druk op bestaanszekerheid, individualisering en digitalisering. Al die ontwikkelingen hebben impact op de manier waarop mensen meedoen binnen de samenleving. Samen moeten we extra stappen zetten om ervoor te zorgen dat niemand buiten de boot valt.

Ook het belang van 'Thuiskomen' is toegenomen. Inwoners blijven steeds langer zelfstandig wonen in hun eigen omgeving. Als gemeente willen we steeds meer wijkgericht werken en de Omgevingswet vraagt van ons dat we integraal kijken naar wijken. Dat we niet alleen de 'harde' en fysieke kant van de leefomgeving in het oog houden, maar ook de 'zachte' kant. Oftewel, de samenleving zelf.

3. Waar staan we nu?

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de transformatie binnen het sociaal domein. Om te weten wat we de komende jaren te doen hebben, willen we weten waar we nu staan. Hoe ver zijn we op koers met het realiseren van onze visie? Welke trends en ontwikkelingen hebben invloed op ons beleid?

We hebben de volgende bronnen gebruikt om antwoord te krijgen op onze vragen:

- Adviesbureau BMC heeft onderzoek gedaan naar ons beleid over de afgelopen periode. Ze hebben gekeken naar doeltreffendheid en doelmatigheid. In bijlage II worden de aanbevelingen benoemd.
- We hebben de Monitor Sociaal Domein opnieuw uitgevoerd. Deze geeft inzicht in de leefsituatie van inwoners met betrekking tot de doelen Groeien, Meedoen, Thuiskomen. Daarbij wordt de situatie vergeleken met die in 2019 en het gemiddelde van Nederlandse gemeenten.
- We hebben onderzoek gedaan naar de ondersteuning, de cliëntervaringen en de kosten van Jeugd, Wmo en Werk & Inkomen (W&I) gedurende de periode 2019-2022.
- We hebben meer dan 70 inwoners en partners gevraagd naar hun mening. We wilden weten waar ze positief, bezorgd of hoopvol over zijn.
- We hebben wijkscans uitgevoerd om inzicht te krijgen in de bevolkingssamenstelling, sociale cohesie, leefbaarheid, veiligheid en het gebruik van specialistische voorzieningen per wijk.

3.1 Valkenswaard anno nu

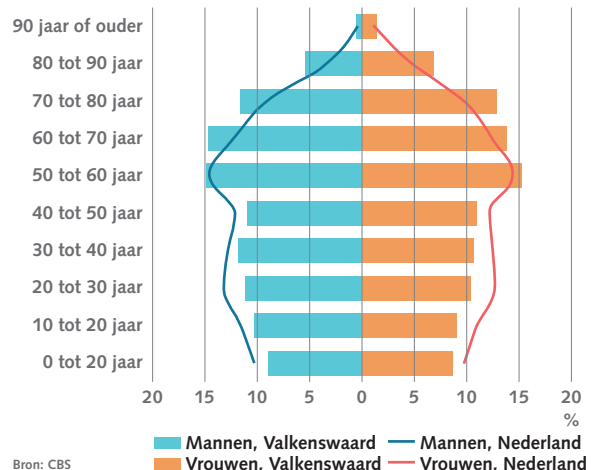
Het Valkenswaard van nu is een groene en bruisende gemeente, waar de meesten van de ruim 31.000 inwoners fijn wonen, opgroeien en recreëren.

Het combineert de kwaliteiten van een dorp en de gemakken van een stad. Het centrum is opnieuw ingericht, er zijn aantrekkelijke voorzieningen, zoals een zwembad, een theater, een bibliotheek en sportterreinen, en er zijn goede verbindingen. De dorpskernen bieden cafés, restaurants en evenementen en inwoners kunnen genieten van de mooie en groene omgeving. Hiermee biedt Valkenswaard een rustpunt voor het hectische leven in de Metropool Regio Eindhoven.

Kenmerkend voor Valkenswaard is de sterke sociale cohesie. Dit komt onder andere door ons uitgebreide verenigingsleven, de sterke wijkverbanden en het rijke evenementen- en culturaanbod. Kunst, cultuur en sport brengen mensen met verschillende perspectieven samen en verenigingen dragen bij aan een gezamenlijk gevoel van trots en verantwoordelijkheid voor alles waar Valkenswaard voor staat.

Valkenswaard vergrijst daarnaast meer dan de rest van Nederland. In 2022 was 26 procent van de inwoners in Valkenswaard 65 jaar of ouder. In Nederland is dat gemiddeld 20 procent. Tegelijkertijd is het aandeel van kinderen, jongeren en jongvolwassenen kleiner dan in de rest van Nederland.

Leeftijdopbouw Valkenswaard (2022)

Voor veel inwoners is het fijn wonen in Valkenswaard, maar op dit moment is de vraag naar woningen groter dan het aanbod, zoals op heel veel plekken in Nederland. Starters hebben het bijzonder moeilijk en ook de huursector ervaart problemen. De huur in de vrije sector blijft stijgen, terwijl huurders er niet of bijna niet in slagen om een koopwoning te krijgen. Daardoor vindt er maar weinig doorstroming plaats. Als we kijken naar de woningvraag, dan zien we dat zowel de behoefte aan levensloopbestendige woningen, als de behoefte aan eenpersoonswoningen groeit. Verder daalt het gemiddeld aantal gezinsleden per gezin. Dit betekent dat er meer woningen nodig zijn voor hetzelfde aantal mensen. Al deze uitdagingen worden verder vergroot door de aantrekkingskracht van Brainport.

3.2 Hoe gaat het met inwoners?

De Monitor Sociaal Domein en het gebruik van specialistische voorzieningen door inwoners geven een beeld van hoe het gaat met inwoners van Valkenswaard. We vatten dit beeld samen aan de hand van de doelen van het beleidskader: Groeien, Meedoen, Thuis komen:

Groeien

De meeste jeugdigen in Valkenswaard ontwikkelen zich goed en groeien gezond en veilig op. Er wordt minder gepest en gerookt en kinderen en jongeren zijn vaker lid van een vereniging. Wel vraagt het psychisch welbevinden van jeugdigen onze aandacht, net als de sociale verbondenheid met leeftijdsgenoten.

Het aantal jeugdigen dat specialistische jeugdhulp krijgt is de afgelopen periode gegroeid, maar is in 2022 stabiel. Vooral vragen rondom relatief lichte opvoed- en opgroei-problematiek en ondersteuning bij mentale problemen nemen de laatste tijd af. De zware en complexe hulpvragen nemen helaas toe, waarbij sprake is van bijvoorbeeld (ernstige) gedragsproblemen, een verstoorde gezinsdynamiek of onveiligheid in de thuissituatie.

We maken ons daarnaast zorgen over het middelen-gebruik onder jongeren. Dit wordt steeds normaler gevonden. Drugs kunnen leiden tot radicalisering of (ondermijnende) criminaliteit. Dit willen we

voorkomen. Samen met onder andere politie en onderwijs proberen we problemen vroegtijdig te signaleren en snel in te grijpen als het nodig is. Essentieel hierbij is aandacht voor zorg, welzijn en buurt- en jongerenwerk.

Ons Centrum voor Jeugd en Gezin kent perioden van drukte. Bij zorgaanbieders zijn er verder lange wachtlijsten voor specialistische jeugdhulp. In samenwerking met partners, zoals het onderwijs en jongerenwerk, zetten we in op preventie. We doen gerichte interventies als het gaat om problemen als gevolgen van echtscheidingen of (on)veiligheid. Zo willen we de vraag naar jeugdzorg verminderen.

Meedoen

De gezondheid van inwoners is over het algemeen verbeterd. Alleen het percentage inwoners dat genoeg beweegt is gedaald. Inwoners zijn in veel gevallen zelfredzamer geworden, maar sommige hebben toch moeite met het zelf regelen van administratie, geldzaken of vervoer. Ook geven minder inwoners mantelzorg en zijn er minder inwoners die aan vrijwilligerswerk doen.

De vraag naar maatwerkondersteuning (Wmo) is de afgelopen periode toegenomen. Er is vooral veel vraag naar hulp in het huishouden en vervoersvoorzieningen, zoals scootmobielen en speciaal aangepaste fietsen. De toename komt onder meer door de vergrijzing en door de invoering van het abonnementstarief. Daarnaast speelt het rijksbeleid om mensen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving te laten wonen een rol. Ook de vraag naar (specialistische) begeleiding is de afgelopen periode gegroeid. Gelukkig deze neemt sinds 2021 weer af, ook dankzij initiatieven zoals powerful ageing en sociale netwerkversterking.

Minder mensen hebben een bijstandsuitkering nodig in Valkenswaard. Dit komt mede door de krapte op de arbeidsmarkt. Het aantal bijstandaanvragen in Valkenswaard is relatief laag ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde. Daarbij is het een positieve ontwikkeling dat mensen met een betalingsachterstand of schulden de weg weten te vinden naar de juiste hulp of op basis van vroegsignalering actief benaderd en snel geholpen worden.

Aan de andere kant zijn er steeds meer mensen die het hoofd niet boven water kunnen houden. Ook zien we vaker mensen met onbegrepen gedrag. Onbegrepen gedrag is gedrag dat moeilijk te begrijpen of te hanteren is voor de persoon zelf of voor de omgeving. Het zorgt er vaak voor dat mensen minder zelfredzaam zijn, niet meer werken, hun zaken minder goed zelf regelen en weinig geholpen worden door de omgeving.

Thuiskomen

Inwoners zijn over het algemeen positief over de leefbaarheid en de veiligheid in hun omgeving. Toch nemen het aantal vrijwilligers en de onderlinge verbondenheid in de buurt helaas af. Dat is onwenselijk, want een sterke sociale cohesie draagt bij aan de veiligheid en de zelf- en samenredzaamheid van inwoners. Daarom blijven we er, samen met wijkcommissies en andere partners in de wijk, aan werken dat we oog blijven houden voor elkaar.

3.3 Hoe gaat het in onze wijken?

De wijkscans geven een beeld van de wijken en de verschillen tussen wijken. Het gaat om de demografische samenstelling, de sociale cohesie, de leefbaarheid en de veiligheid. Daarnaast geven de wijkscans inzicht in het gebruik van specialistische voorzieningen op basis van de Jeugdwet, Wmo en Werk & Inkomen¹. Het algemene beeld is dat

Valkenswaard er goed voor staat in vergelijking met het gemiddelde van Nederland. Wel zijn er een aantal opvallende verschillen tussen de wijken. We lichten ze toe.

Fysieke voorzieningen kinderen en jongeren

- Inwoners zijn over het algemeen tevreden met de fysieke voorzieningen voor kinderen en jongeren, zoals speelplaatsen en ontmoetingsplekken, maar er zijn grote verschillen per wijk. Hoge Akkers, Dommelen en Kerkakkers scoren hoog, terwijl Borkel en Schaft en Centrum relatief laag scoren.

Sociale cohesie

- Over het algemeen beoordelen inwoners de sociale cohesie hoger dan het gemiddelde in Nederland. Inwoners in Hoge Akkers ervaren de sterkste sociale banden. De sociale cohesie is op basis van antwoorden van inwoners van de wijk relatief het laagst in Het Gegraaf en wordt op onderdelen ook in Kerkakkers wat lager beoordeeld.

Veiligheid

- Inwoners in Valkenswaard voelen zich over het algemeen redelijk veilig. Negen van de tien inwoners geven aan zich nooit onveilig te voelen in de eigen buurt, meer dan gemiddeld in Nederland. In het Gegraaf ervaren inwoners op verschillende punten relatief meer overlast en onveiligheid en ook inwoners in Dommelen-Noord ervaren wat meer sociale overlast dan gemiddeld in Valkenswaard.

¹ De wijken van Valkenswaard verschillen in omvang, waarbij Dommelen (9.410 inwoners) en Turfberg (4.840 inwoners) het grootst zijn. Waar nodig is een uitsplitsing gemaakt binnen deze wijken om een beter inzicht te geven in verschillen binnen de wijk. Cijfers over de demografische samenstelling van wijken

zijn afkomstig van het CBS. Inzichten over de sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid in de wijken baseren we op de Veiligheidsmonitor Valkenswaard 2021. Inzicht in het gebruik van specialistische voorzieningen per wijk hebben we verkregen vanuit de registratiesystemen van de gemeente.

Wel vinden relatief veel inwoners in Het Gegraaf dat criminaliteit het voorbije afgelopen jaar is afgenomen.

Gebruik specialistische voorzieningen

- In Het Gegraaf, Borkel en Schaft, Dommelen-Noord en Turfberg-Noord maken relatief meer jeugdigen gebruik van de Jeugdwet dan gemiddeld in Valkenswaard. In Centrum, Geenhoven, Kerkakkers en Turfberg-Zuid wordt relatief minder gebruik gemaakt van voorzieningen vanuit de Jeugdwet.
- In Centrum, Kerkakkers en Het Gegraaf wonen relatief veel mensen met een Wmo-indicatie. In Borkel en Schaft en Dommelen-Zuid hebben juist relatief weinig mensen een Wmo-indicatie.
- In Geenhoven en Het Gegraaf ontvangen relatief veel mensen een bijstandsuitkering. Inwoners in Hoge Akkers en Borkel en Schaft ontvangen relatief juist minder vaak een bijstandsuitkering.

De wijkscans vormen, samen met andere kwalitatieve en kwantitatieve informatiebronnen, een eerste basis voor de gesprekken die we met alle betrokken partners, waaronder de wijkcommissies, willen gaan voeren. Met als doel om, waar nodig, samen gerichte acties en activiteiten te kunnen gaan ondernemen.

3.4 Sterke punten, aandachtspunten, kansen en bedreigingen

Om te bepalen wat we te doen hebben, moeten we weten waar we staan. Daarom hebben we de resultaten van alle onderzoeken vertaald naar een analyse van sterke punten, aandachtspunten, kansen en bedreigingen. De belangrijkste inzichten hebben we samengebracht met behulp van een zogenaamde SWOT-analyse (zie onderstaande tabel), die we hieronder toelichten.

3.4.1 Sterke punten

Valkenswaard doet het goed op veel gebieden. Veel jeugdigen en volwassenen zijn zelf- en samenredzaam en de gezondheid van inwoners neemt toe. Ook de leefbaarheid, veiligheid en onderlinge verbondenheid in onze gemeente is goed. De sterke wijkverbanden spelen daar een belangrijke rol in. Verder heeft Valkenswaard een bruisend verenigingsleven en veel vrij toegankelijke voorzieningen, mede aangeboden door betrokken partners. Ook zijn er verschillende patiënten en belangenorganisaties actief in Valkenswaard.

Inwoners en partners zijn positief over het aanbod en over de inzet op preventie van de afgelopen jaren. Voorbeelden hiervan zijn de aanwezigheid van maatschappelijk werkers op scholen en de inzet op ervaringsdeskundigheid. Daarnaast zien zij

Sterke punten

- Met veel inwoners gaat het goed
- Sociale cohesie en veiligheid over het algemeen goed
- Hoge werkgelegenheid, laag gebruik bijstandsuitkeringen
- Veel aanbod in sociale basis
- Hoge cliënttevredenheid ondersteuning
- Stappen gezet in 'beweging naar de voorkant'

Aandachtspunten

- Toename en complexere ondersteuningsvragen versus wachtlijsten Jeugd, Wmo
- Lagere sociale cohesie, veiligheid, hoger gebruik specialistische voorzieningen in bepaalde wijken
- Integrale aanpak/startegie versterken sociale basis ontbreekt
- Programmatisch sturen/werken onvoldoende ontwikkeld
- Integraal opdrachtgeverschap/sturing i.r.t. partners onvoldoende ontwikkeld
- Opdracht, positionering, sturing op toegang onvoldoende helder
- Kwetsbare organisatie

Kansen

- Inwoners willen meer zelf doen
- Erop uit/maatwerk bieden
- Belang en waarde van inzet preventie/gezondheid/zelfredzaamheid wordt gezien
- Digitalisering
- Urgentie van druk op gezondheidszorg erkend

Bedreigingen

- Woningtekort
- Individualisering, polarisatie
- Hoge prijzen/kosten levensonderhoud
- Leefstijl, mentale gezondheid, eenzaamheid
- Digitalisering
- Druk op/betaalbaarheid gezondheidszorg
- Tekorten arbeidsmarkt

voortgang in de toegankelijkheid, zowel op fysiek als digitaal vlak, hoewel dit onze aandacht blijft vragen.

Geholpen door de sterke economische ontwikkeling in de Brainportregio is de werkgelegenheid hoog en hebben weinig inwoners een bijstandsuitkering nodig. Als gemeente hebben we hieraan bijgedragen met verschillende projecten en beleid die de 'beweging naar de voorkant' ondersteunen.

We zijn trots op onze betrokken medewerkers, die goede ondersteuning bieden aan onze inwoners. De cliëntervaringsonderzoeken laten zien dat cliënten over het algemeen (zeer) tevreden zijn over het contact met de gemeente. Ze zijn blij met de deskundigheid van de medewerkers en met de manier waarop medewerkers naar hen luisteren en samen naar oplossingen zoeken.

Adviesbureau BMC concludeert dat het gelukt is om onze ambities voor onze inwoners niet uit het oog te verliezen, ondanks de vele externe ontwikkelingen van de afgelopen periode. Er is goed gewerkt aan onder andere het vergroten van de inwonerparticipatie, het verbeteren van de subsidieafspraken en de samenwerking met partners. Onze toegang tot ondersteuning en specialistische hulp hebben we stapsgewijs verbeterd.

3.4.2 Aandachtspunten

Zoals we in paragraaf 3.2 al aangaven, zien we dat de jeugdigen die wel jeugdhulp nodig hebben steeds vaker kampen met relatief zware tot zeer zware en complexe hulpvragen. Ook het drugsgebruik onder jongeren (en de normalisering daarvan) is een voortdurende bron van bezorgdheid. Ons Centrum voor Jeugd en Gezin kent perioden van drukte en bij zorgaanbieders voor specialistische jeugdhulp zien we aanzienlijke wachtlijsten ontstaan. Ook het beroep op de Wmo is relatief hoog, wat leidt tot wachtlijsten bij de gemeentelijke toegang. We werken er hard aan om deze wachtlijsten terug te dringen.

De wijkscans lieten zien dat de sociale cohesie en veiligheid in bepaalde wijken verder verbeterd kan worden en dat in een aantal wijken het gebruik van specialistische voorzieningen relatief hoog is.

Adviesbureau BMC ziet dat er nog geen sprake is van een overkoepelende strategie om de sociale basis te versterken. Ook ontbreekt een overkoepelende strategie voor de beleidskeuzes in het sociale domein. BMC geeft aan dat de gemeente een beter evenwicht moet vinden tussen de capaciteit en kwaliteit van de organisatie en de opgaven waar de gemeente voor staat. Daar hoort ook een betere monitoring van de voortgang bij. Er is goed zicht op de financiële kant van het beleid, maar we moeten ook kijken naar de mate waarin de doelen inhoudelijk worden gerealiseerd. BMC typeert de organisatie van de gemeente als kwetsbaar.

BMC constateert ook dat de gemeente geen integraal opdrachtgeverschap en geen integrale sturing heeft in relatie tot partners. Partners zelf willen dat de gemeente vooral een verbindende en regisserende rol aanneemt. Ze willen ook dat de gemeente vertrouwt op hun expertise, zonder bureaucratie. Ook de ondersteuning van verenigingen moet beter, zo geven partners aan.

Inwoners en partners willen verder dat de gemeente hen vaker betreft en faciliteert. Zij willen dat ambtenaren er vaker 'op uit gaan', zodat ze de leefwereld van inwoners leren kennen. Zo kunnen ambtenaren ook meer samenhang creëren vanuit de leefwereld van inwoners in het beleid. Daarbij vinden inwoners en partners dat de gemeente zich meer moet inzetten om de mentale gezondheid te bevorderen en om moeilijk bereikbare groepen te bereiken, zoals mensen in armoede. Ook willen inwoners en partners dat de gemeente een rol speelt in de aanpak van de woningnood.

BMC adviseert verder dat de gemeente de toegang tot ondersteuning en gespecialiseerde hulp verbetert. De raad sluit hierop aan en wil dat de gemeente één loket onderzoekt. In hoofdstuk 4 gaan we hier verder op in.

3.4.3 Kansen

In Valkenswaard zijn veel betrokken inwoners die graag meer doen om het leven zelf vorm te geven. Die kracht moeten we benutten, vinden inwoners en partners. Ook de betrokkenheid van verenigingen en ondernemers ziet men als een kans.

Verder kunnen we meer doen om het aanbod in de sociale basis bekender te maken, zodat er meer gebruik van wordt gemaakt. De burenhulpformules die in alle wijken zijn ingebed kunnen voor meer verbinding zorgen tussen inwoners.

Inwoners en partners zien ook het belang van preventie en de inzet op gezondheid en zelfredzaamheid. Dit is goed voor inwoners en vormt tegelijkertijd een oplossing voor de druk op de gezondheidszorg. Wij zien daarom kansen om samen met inwoners en partners verder te bouwen richting onze visie.

Digitalisering is een bedreiging voor inwoners die niet digitaal of leesvaardig zijn. We zijn het eens met inwoners en partners die aangeven dat de gemeente meer maatwerk moet bieden om moeilijk bereikbare groepen wél te bereiken. Maar digitalisering is ook een kans voor inwoners om langer zelfstandig te blijven wonen of om op een slimme manier hulp te bieden.

Tenslotte zien we een aantal ontwikkelingen in wet- en regelgeving die ons helpen richting onze visie.

- Een inkomensafhankelijke bijdrage voor Wmo-voorzieningen zou de druk op de gemeente op termijn verlichten en het aantal aanvragen kunnen verminderen.
- De Omgevingswet biedt een kans om de leefomgeving te verbeteren op het gebied van ontmoeting, gezondheid en veiligheid en in samenspraak met inwoners en partners.
- Landelijke verhogingen van het sociaal minimum en de herziening van de Participatiewet geven inwoners meer ruimte voor een menswaardig bestaan.
- Het Integraal Zorgakkoord / Gezond en Actief Leven Akkoord helpt ons om de focus te verleggen van zorg naar gezondheid en om sport, cultuur en welzijn met elkaar te verbinden.
- De Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Jeugdbescherming fungeren als vliegwiel om het stelsel van (preventieve) jeugdhulp beter te organiseren.
- De samenwerking tussen onder andere gemeenten, (maatschappelijke) organisaties en bedrijven binnen Brainport biedt kansen om in te zetten op de basisvaardigheden en talenten van inwoners en daarmee perspectief en bestaanszekerheid voor onze inwoners.

3.4.4 Bedreigingen

We hebben inwoners en partners gevraagd welke maatschappelijke ontwikkelingen zij de komende jaren op zich af zien komen en waar zij zich zorgen over maken. De belangrijkste ontwikkelingen die zij noemen lichten we hieronder toe.

- **Woningtekort.** Jongeren kunnen geen woning betalen en ouderen kunnen maar moeilijk doorstromen naar een geschikte woning. Ouderen blijven steeds langer zelfstandig wonen, waardoor een ander soort woningen nodig is. Ook mensen met een zorgvraag blijven soms langer in hun huidige woning dan wenselijk is, omdat er geen beter geschikte woonruimte voor hen vrij is.
- **Individualisering.** Inwoners en partners zien steeds meer individualisering. Het is niet altijd vanzelfsprekend dat inwoners zich betrokken voelen bij hun buurt. Bovendien hebben inwoners steeds minder tijd voor activiteiten zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg. Hierdoor raken mensen sneller geïsoleerd en vergroot de eenzaamheid. Voor sommige inwoners is het bovendien moeilijk om hulp te vragen, door een gebrek aan een sociaal netwerk of een gevoel van schaamte.
- **Inflatie en hoge prijzen.** Steeds meer inwoners hebben moeite om rond te komen. Dit levert stress op en kan tot meer (problematische) schulden leiden, waardoor een negatieve spiraal ontstaat. Stress over geld heeft niet alleen een negatief effect op het welzijn en de gezondheid van inwoners, maar kan voor kinderen ook een bedreiging vormen voor de ontwikkeling. Toenemende verschillen tussen arm en rijk kunnen er ook toe leiden dat mensen tegenover elkaar komen te staan. Daarmee wordt de onderlinge solidariteit ondermijnd.
- **Leefstijl, gezondheid.** De mentale gezondheid van de jeugd staat onder druk, zeker na de coronacrisis. De jeugd maakt zich zorgen over de situatie in de wereld, er is prestatiedruk en jongeren stellen vaker hoge eisen aan zichzelf. Ook ontmoeten jeugdigen elkaar steeds minder en spenderen zij steeds meer tijd online. Als het gaat om de fysieke gezondheid van zowel jeugdigen als volwassenen, zien we positieve ontwikkelingen wat betreft roken en het gebruik van alcohol. Tegelijkertijd zien we dat inwoners steeds minder bewegen en meer inwoners overgewicht hebben.
- **Digitalisering.** Steeds meer wordt digitaal gedaan, maar niet iedereen is digitaal vaardig. Voor deze mensen is het moeilijker om hun administratie of geldzaken zelfstandig te regelen. Daarnaast hebben ze moeite met het aanvragen van voorzieningen waar ze recht op hebben en zijn ze kwetsbaar voor digitale criminaliteit. Als zij niet iemand in hun omgeving hebben om te helpen, kunnen ze in de problemen komen. Dat raakt aan de zelfredzaamheid van de inwoners.
- **Druk op de zorg en tekorten op de arbeidsmarkt.** Inwoners en partners erkennen dat deze ontwikkeling een grote bedreiging is voor onze ambities. Zij zien de vergrijzing, de hoge eisen van de prestatie maatschappij en afnemende betrokkenheid van inwoners als belangrijke factoren die bijdragen aan de druk op de gezondheidszorg. Deze druk zal naar verwachting op korte termijn groter worden, doordat er steeds minder (zorg) personeel beschikbaar is.

4. Wat hebben we te doen?

4.1 Koers houden

Onze visie is helder. De vorige hoofdstukken hebben duidelijk gemaakt dat er werk aan de winkel is om op koers te blijven. We zien dat we moeten investeren in de kracht van de samenleving, dat we heldere keuzes moeten maken en dat vernieuwen en samenwerken belangrijk is. Zo waarborgen we hulp voor wie dat nodig heeft, vandaag en morgen. Als we dit uit het oog verliezen, komen de sociale verbondenheid en de toegang tot zorg en hulp verder onder druk te staan. Dat gaat ten koste van het welzijn, de bestaanszekerheid en de gezondheid van inwoners. Dan kunnen we onze inwoners in de toekomst wellicht niet meer goed helpen.

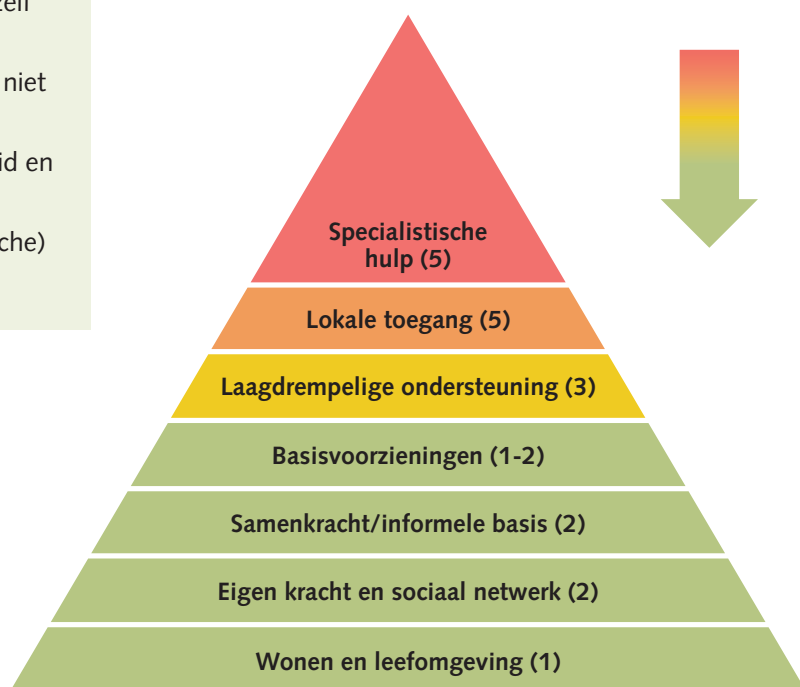
Onze koers voor de komende periode vatten we samen in vijf ontwikkellijnen:

1. Gericht investeren in passende woningen en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.
2. De kracht van inwoners beter benutten om zelf en samen het leven vorm te geven.
3. Eerder ondersteunen waar het (samen)leven niet vanzelf gaat.
4. Opgavegericht werken aan bestaanszekerheid en gezondheid van inwoners.
5. Waarborgen en ontwikkelen van (specialistische) hulp voor wie het echt nodig heeft.

Deze ontwikkellijnen geven richting aan de transformatie. We lichten dit toe aan de hand van de transformatiepiramide. De ontwikkeling van de toegang naar één loket voor inwoners is hierbij een overkoepelende opgave. De ontwikkellijnen zijn verweven met onze aanpak voor de komende periode in hoofdstuk 5.

4.2 De transformatiepiramide

De afgelopen periode hebben we een transformatie ingezet in het sociale domein. In hoofdstuk 2 hebben we toegelicht hoe we te werk zijn gegaan met behulp van de transformatiepiramide. We willen de transformatie de komende periode doorzetten. We hebben onze kijk op de transformatie en de transformatiepiramide aangescherpt en aangevuld, met name op basis van inzichten van het Verwey Jonker Instituut en kennisinstituut Movisie¹.

Ontwikkellijn 4 is van toepassing op meerdere/ alle niveau's

¹Wegwijzer in de sociale basis (2022). Verwey Jonker Instituut, Movisie.

Investeren in de kracht van de samenleving

De onderste vier niveaus van de piramide zien wij als de basis voor een sterke samenleving. Dit begint bij een passende woning in een gezonde en veilige leefomgeving (het onderste niveau). De vorige hoofdstukken lieten zien dat dit niet altijd vanzelfsprekend is. Toch is deze laag essentieel voor mensen om hun eigen leven te kunnen leiden. Een voorbeeld: iemand die geen vaste woon- of verblijfplaats heeft, krijgt nauwelijks ruimte om het leven zelf in te richten zoals diegene dat wil.

Vanuit een fijne woning in een prettige fysieke leefomgeving kunnen inwoners hun leven zelf en met hun directe omgeving vormgeven. Dit niveau noemen we 'eigen kracht en sociaal netwerk'. Veel inwoners zijn zelfredzaam dankzij hun eigen vaardigheden en eventuele hulp van naasten.

Daarboven zit het niveau dat wij 'samenkracht' noemen, en dat door Verwey-Jonker en Movisie de 'informele sociale basis' genoemd wordt. Deze laag bestaat uit alle informele sociale verbanden waarin mensen elkaar ontmoeten en zich met elkaar verbinden. Deze verbanden zijn essentieel voor de sociale cohesie en de veiligheid. Het gaat bijvoorbeeld om burens die zich betrokken voelen bij elkaars leven en elkaar ondersteunen als dit nodig is. De wijkcommissies en Burenhulp horen in deze laag, net als een initiatief als Buurtgezinnen, waarbij mensen uit de buurt een gezin met kinderen af en toe ontlasten door op de kinderen te passen of door samen iets leuks te doen.

De laag hierboven bevat de basisvoorzieningen en wordt door Verwey-Jonker en Movisie de 'institutionele sociale basis' genoemd. Hiermee bedoelen we alle voorzieningen die vrij toegankelijk zijn voor inwoners om hun leven vorm te kunnen geven. Denk aan kinderopvang, scholen voor de jeugd, verenigingen, huisartsen of de bibliotheek.

Volgens Verwey-Jonker en Movisie versterken we het sociale weefsel in de samenleving als we investeren in sterkere basisvoorzieningen. En een sterk sociaal weefsel of sterke onderlinge verbondenheid tussen inwoners, is een belangrijke voorwaarde voor mensen om hun leven op een prettige manier en op eigen

kracht vorm te geven. In andere woorden: een sterke sociale basis helpt iedereen. Denk bijvoorbeeld aan ouders met kinderen die bij elkaar in de klas zitten. Zij leren elkaar kennen via school (een basisvoorziening) en vervolgens kunnen er goede onderlinge relaties ontstaan (samenkracht). Dit netwerk kan ouders steunen door bijvoorbeeld de kinderen op te halen van school en even op te vangen, waardoor zij tijd hebben om hun eigen leven op orde te houden (eigen kracht).

De komende tijd willen wij de basis op verschillende niveaus versterken. Een sterke basis is belangrijk voor de gezondheid en veiligheid van de samenleving en werkt preventief. De gemeente kan in iedere laag een rol spelen, zodat zo veel mogelijk inwoners zich naar vermogen ontwikkelen, meedoen en aan de samenleving bijdragen.

Passende ondersteuning bieden voor wie het nodig heeft

Met een sterke basis helpen we de meeste mensen om op eigen kracht hun leven te leiden. Voor inwoners met hulpvragen bieden wij informatie, advies en laagdrempelige ondersteuning. We vinden het belangrijk om er vroeg bij te zijn als er hulp nodig is en dat onze ondersteuning goed is. Daarom willen we meer regie nemen op deze ondersteuning.

Soms is de laagdrempelige ondersteuning alleen niet genoeg. In dat geval kan een inwoner zich richten tot de gemeente. Voor jeugdfragen kan een inwoner ook terecht bij de huisarts of een medisch verwijzer. Samen met de inwoner stellen we een plan op om te bepalen hoe die het beste (tijdelijk) ondersteund kan worden. Als het nodig is, schakelen we specialistische hulp in. Hiervoor werken wij samen met experts en organisaties die dit soort hulp bieden. De behandeling van hulpfragen moet zorgvuldig, tijdig en passend zijn. Daarnaast is het zoveel mogelijk gericht op het herstellen van de zelf- en samenredzaamheid. Daarom willen we de lokale toegang blijven ontwikkelen.

4.3 Ontwikkellijnen

Met de ontwikkellijnen investeren we in de kracht van de samenleving. We willen er verder voor zorgen dat hulp beschikbaar is en blijft voor wie dat nodig heeft. We lichten de ontwikkellijnen toe.

1. Gericht investeren in passende woningen en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving

Het woningtekort heeft invloed op de zelfredzaamheid van onze inwoners. Vooral jongeren, ouderen en kwetsbare inwoners worden hierdoor geraakt. We willen juist meer jongeren aantrekken, want die zijn belangrijk voor een bloeiend Valkenswaard in de toekomst. Aan de andere kant is het moeilijk voor ouderen om een gepaste woning te vinden, terwijl we willen bevorderen dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen. Op basis van onze Woonvisie zetten we, in een uitdagende context van stikstof-

problematiek en stijgende rentes, in op meer passende woningen voor ouderen. We verwachten dat hierdoor meer doorstroom op de woningmarkt ontstaat en jongeren zo meer kansen krijgen op een woning. Met het realiseren van levensloopbestendige woningen, het combineren van wonen en zorg en het investeren in leefcirkels, proberen we ook aan de zorgvraag te voldoen. Verder staan we voor een opgave om kwetsbare inwoners te blijven helpen aan een geschikte woning.

Ook de kwaliteit van de fysieke leefomgeving is belangrijk voor een sterke basis. We willen een veilige en gezonde leefomgeving die uitnodigt tot spelen, ontmoeten en bewegen. We hebben ook gezien dat de leefbaarheid in sommige wijken achterblijft. Om de leefomgeving te verbeteren is een duidelijke aanpak nodig op zowel sociaal als ruimtelijk gebied. Deze aanpak moet uitgaan van de behoeften van

inwoners en wijken. We willen hiervoor de kansen pakken die de Omgevingsvisie biedt.

We willen de komende periode ook meer regie nemen op de ontwikkeling van voorzieningen in de wijken. Met een wijkgerichte aanpak houden we de leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid op peil en verbeteren we deze waar nodig. De komende periode gaan we daarvoor aan de slag met inwoners en partners.

2. De kracht van inwoners beter benutten om zelf en samen het leven vorm te geven

Inwoners staan centraal in ons denken en handelen. Mensen zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk om hun eigen leven en hun eigen sociale netwerk vorm te geven. Dat willen we zo houden. Dat geeft mensen namelijk autonomie. Autonomie geeft voldoening en is goed voor de gezondheid en het welzijn van mensen.

Maar dit gaat niet altijd vanzelf. Om verschillende redenen kan het voor inwoners tijdelijk of langduriger moeilijk zijn om dingen zelf of met het eigen netwerk op te lossen. In die gevallen wordt het ook moeilijker om actief deel te nemen aan de maatschappij en om jezelf te ontwikkelen. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij uitsluiting, een plotselinge stijging van de kosten van levensonderhoud, schulden, een taalachterstand of ontoereikende kinderopvang of andere basisvoorzieningen. In die gevallen willen we mensen in eerste instantie informeren en adviseren over de mogelijkheden die hen kunnen helpen. Waar nodig willen we drempels weghalen die in de weg staan om zelf- en samenredzaam te zijn.

We zien dan ook de noodzaak om mantelzorgers te ondersteunen, ontzorgen en waar mogelijk (tijdelijk) te ontlasten. Ook vrijwillige en professionele clientondersteuning is hierbij belangrijk. Deze moet in een vroeg stadium beschikbaar zijn. Om inwoners de weg te wijzen of te adviseren, hebben we het digitale platform Oog voor Iedereen. Deze willen we doorontwikkelen. Daarnaast moeten we als gemeente zichtbaar en aanspreekbaar zijn voor inwoners. Daarom zien we de noodzaak om aanwezig te zijn met laagdrempelige inlooppunten, zeker op plekken waar relatief veel behoefte is aan steun. In paragraaf 4.3 lichten we dit verder toe.

Naast autonomie is ook onderlinge verbondenheid essentieel voor een inclusieve samenleving. In een verbonden gemeenschap nemen mensen ook verantwoordelijkheid met en voor elkaar. Wij willen de onderlinge verbondenheid koesteren en op peil houden waar het goed gaat en versterken waar deze niet vanzelf tot stand komt.

Om de kracht van de inwoners beter te benutten, willen we inwoners die initiatief tonen faciliteren, aanmoedigen en beter ondersteunen. We willen gelijkgestemde inwoners met elkaar verbinden. Daarbij willen we ook een brug slaan tussen inwoners van verschillende leeftijden, achtergronden, opleidingsniveaus en inkomens. We kijken hiervoor naar onze subsidies en we blijven wijkcommissies, informele verbanden en initiatieven op het vlak van veiligheid ondersteunen. Voldoende wijkondersteuning is hierbij belangrijk. In wijken waar de sociale cohesie en de veiligheid achterblijven willen we graag stappen zetten om deze te verbeteren. Daarnaast willen we samenwerken met voorzieningen

als scholen en verenigingen aan een inclusief aanbod, zodat verschillende groepen inwoners worden aangesproken en zich thuis voelen. We hebben in het bijzonder aandacht voor jongeren, kwetsbare of eenzame inwoners en nieuwkomers, omdat we merken dat zij nu niet altijd worden aangesproken of meedoen. We willen een regierol vervullen

tussen vraag en aanbod en we willen verenigingen en instellingen op het vlak van sport en cultuur ondersteunen en adviseren om inclusiever te worden.

Als het gaat om de jeugd willen we bijdragen aan inclusief onderwijs en daarbij willen we de ontwikkeling naar integrale kindcentra bevorderen. Opvang en school zien we als belangrijke 'werkplaatsen' voor een goede ontwikkeling van de jeugd. Het leven van kinderen speelt zich in belangrijke mate af op de opvang of school, thuis, in de wijk of bij de vereniging. Juist deze contexten willen we versterken en met elkaar verbinden, zodat een sterke basis ontstaat voor de jeugd.

Eventuele signalen van schoolverzuim, problemen of onveiligheid pakken we samen adequaat op. We bouwen verder op onze goede samenwerking met kinderopvang, onderwijs en andere partners. Samen met de jeugd en hun ouders gaan we voor een gemeenschap waarin het normaal is om vragen rondom opvoeden en opgroeien met elkaar te bespreken en samen naar oplossingen te zoeken. Opvoeden doen we samen!

3. Eerder ondersteunen waar het (samen)leven niet vanzelf gaat

We verwachten dat de meeste mensen zelf- of samenredzaam zijn dankzij de hiervoor genoemde inspanningen. Als er toch een hulpvraag is die hiermee niet opgelost wordt, dan willen we er zo vroeg mogelijk bij zijn met laagdrempelige ondersteuning. Er is veel ondersteuning beschikbaar in Valkenswaard, aangeboden door de verschillende organisaties waarmee we samenwerken. Om deze ondersteuning zo goed mogelijk beschikbaar te maken, is regie nodig vanuit de gemeente. Wij willen dan ook gehoor geven aan de oproep van inwoners en partners om een verbindende rol te spelen. Op die manier benutten we de bestaande ondersteuning optimaal en versterken we het oplossingsvermogen van inwoners in een vroeg stadium.

Preventie is een belangrijke pijler van onze aanpak. We zetten met onze partners in op het versterken van bestaanszekerheid, gezondheid, kansen, zinvolle dagbesteding en betekenisvolle sociale verbanden. We bieden daarnaast een perspectief aan jongeren die dreigen af te glijden in de criminaliteit. Met onze preventieve inzet en aanwezigheid in de wijken, merken we signalen van radicalisering vroegtijdig op. Dit maakt ook een persoonsgerichte aanpak mogelijk. Als er al sprake is van crimineel gedrag, voorkomen we terugval met een aanpak op maat.

4. Opgavegericht werken aan bestaanszekerheid en gezondheid voor inwoners

We moeten de bestaanszekerheid en de gezondheid van inwoners versterken. We gaan hiermee op verschillende manieren aan de slag.

Er zijn veel factoren die de bestaanszekerheid van inwoners in gevaar brengen, zoals stijgende prijzen, een beperking of laaggeletterdheid. De gemeente kan

deze factoren helaas niet allemaal wegnemen. Toch kunnen we dingen doen om de bestaanszekerheid van inwoners te verbeteren. We kunnen proberen schulden en energiearmoede te voorkomen en we kunnen kinderen in staat stellen om mee te doen aan activiteiten. Daarnaast kunnen we tijdelijk inkomensondersteuning bieden en werken aan de taalvaardigheid van laaggeletterden en nieuwkomers. We willen goed samenwerken met scholen, maar ook met werkgevers en instellingen. Onze Brainportregio biedt volop kansen voor iedereen.

We zetten ook in op de gezondheid van inwoners: van jong tot oud. Ons uitgangspunt is positieve gezondheid; we kijken naar wat mensen wél kunnen en ondersteunen hen waar nodig. Bewegen is een middel voor mentale en fysieke gezondheid, voor zingeving en om mee te kunnen doen. De leefomgeving moet uitnodigen tot bewegen en accommodaties moeten ingericht zijn om meer mensen mee te laten doen. Het beweegaanbod moet aangepast en vergroot worden en we willen onze ondersteuning aan inwoners en verenigingen verder ontwikkelen. Samenwerken met partners in het voorliggend veld, de GGD, praktijkondersteuners en huisartsen, maar ook andere gemeenten en zorgverzekeraars, is hierbij van belang. We staan allemaal voor de opgave om de zorg goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. We moeten elkaar vinden in een aanpak waarbij preventie, integraal werken en het organiseren van slagkracht centraal staan.

5. Waarborgen en ontwikkelen van (specialistische) hulp voor wie het echt nodig heeft.

We moeten inwoners die het echt nodig hebben de juiste hulp bieden. We hebben echter ook te maken met een toenemend aantal hulpvragen. Daarnaast worden hulpvragen steeds complexer. Door onze investeringen in de samenleving verwachten we meer hulpvragen te voorkomen of eerder te adresseren. Maar, in een context van vergrijzing, stijgende kosten voor levensonderhoud en krapte op de arbeidsmarkt moeten we er ook voor zorgen dat we inwoners die het echt nodig hebben adequaat kunnen blijven helpen.

We zetten in op een aantal zaken. We normaliseren hulpvragen en bakenen ze af, we waarborgen de toegang tot en de kwaliteit van (specialistische) hulp en we verbeteren de samenwerking op lokaal en regionaal niveau. Wij willen duurzame hulp bieden samen met onze partners.

Met 'normaliseren en afbakenen' bedoelen we dat we duidelijk maken welke hulpvragen tot de verantwoordelijkheid van de gemeente horen. We blijven bijvoorbeeld aan inwoners vragen om alleen een beroep te doen op huishoudelijke ondersteuning als zij dit niet zelf kunnen organiseren met behulp van het sociaal netwerk of met een eigen inkomen. Daarnaast willen we helder maken welke ondersteuning de gemeente moet leveren en welke ondersteuning vanuit andere wetten moet worden verzorgd. Om de toegang en kwaliteit van de zorg te waarborgen, moeten we ook de omgang met meervoudige en complexe hulpvragen en onveilige situaties verbeteren. Dit lichten we verder toe in paragraaf 4.3. We willen ook de samenwerking verbeteren met praktijkondersteuners, huisartsen en de GGD, maar ook met aanbieders van specialistische hulp.

4.3 Naar één loket voor inwoners in het Sociaal Domein

Het is een breed gedeelde wens en prioriteit om de toegang van het sociaal domein te ontwikkelen tot één loket. Wat bedoelen we hiermee? We vinden het belangrijk dat inwoners weten waar zij met hun hulpvraag terecht kunnen. De weg naar ondersteuning moet eenvoudig te vinden zijn.

Dit betekent niet dat de gemeente direct aan zet is om deze ondersteuning te bieden. Onze visie is dat inwoners zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid nemen en naar vermogen zelfregie voeren. Is ondersteuning nodig? Dan vragen we inwoners om eerst een beroep te doen op mensen uit hun eigen netwerk. Ook buurtgenoten kunnen wellicht iets betekenen. Inwoners die geen netwerk hebben stimuleren we om deel te nemen aan de vele activiteiten die Valkenswaard rijk is of lid te worden van een van de vele informele initiatieven en verenigingen in Valkenswaard.

De gemeente is aan zet als een inwoner het niet zelfstandig redt en ook niet samen met de directe omgeving. We zien het als onze verantwoordelijkheid om goed samen te werken met partners om eraan bij te dragen dat een inwoner de juiste ondersteuning krijgt. Als de ondersteuning wel door de gemeente verzorgd moet worden, dan willen we er zo vroeg mogelijk bij zijn met eenvoudige ondersteuning waar mogelijk en zwaardere ondersteuning waar nodig.

De toegang tot ondersteuning wordt nog te veel als 'versnipperd' ervaren. We komen soms te laat in beeld, bijvoorbeeld als het gaat om problemen bij de jeugd of als het gaat om problematische schulden. We hebben ook gezien dat hulpvragen steeds complexer worden. Dit stelt andere eisen aan de vaardigheden van onze professionals en de samenwerking met verschillende partijen. We werken daarom toe naar een 'getrapte' inrichting van de toegang volgens de één loket-gedachte, die actief is op verschillende niveaus van de transformatiepiramide.

Bouwstenen één loket:

- 1. Informatie en advies.** Inwoners kunnen online antwoord vinden op hun hulpvragen en inzicht krijgen in het ondersteuningsaanbod via ons platform Oog voor Iedereen. Daarnaast willen we zichtbaar aanwezig zijn voor informatie en advies aan inwoners. Niet iedereen is namelijk digitaal vaardig of wil zijn of haar vraag digitaal behandeld zien. We denken aan herkenbare inlooppunten op logische plekken in Valkenswaard, waar inwoners terecht kunnen voor verschillende onderwerpen, van financiën, tot opvoeding en dagbesteding. Voor jeugd vragen ligt het voor de hand om waar nodig aanwezig te zijn op kinderopvang en scholen.
- 2. Laagdrempelige (basis)ondersteuning.** Inwoners die ondersteuning willen, maar die nog geen specialistische hulp nodig hebben, kunnen ondersteuning krijgen van een professional van één van de vele organisaties waarmee de gemeente samenwerkt. De ondersteuning wordt namens de gemeente geboden, dus we willen goed samenwerken met deze professionals en de regie nemen over de inzet.
- 3. Ondersteuning en toegang tot specialistische hulp.** Als inwoners een meervoudige of complexe hulpvraag hebben, er specialistische hulp nodig is of als er sprake is van een onveilige situatie, dan willen we dat de hulpvraag wordt opgepakt door één team voor Jeugd, Wmo en W&I. Het team is verantwoordelijk voor vraagverheldering, ondersteuning, casusregie en indicatiestelling voor specialistische hulp. Het team bevindt zich op één centrale locatie en bestaat uit professionals in dienst van de gemeente, aangevuld met experts van verschillende organisaties. Niet alle vragen hoeven integraal te worden opgepakt. Ook hierbij geldt: eenvoudig waar het kan en integraal waar het moet. Dit team werkt onder andere nauw samen met professionals die laagdrempelige ondersteuning bieden, medisch verwijzers en aanbieders van specialistische hulp en heeft ook een rol in het bijdragen aan de ontwikkeling van het aanbod voor specialistische hulp.

5. Hoe gaan we het doen?

In 2019 hebben we voor ons vorige beleidskader dezelfde hoofddoelen gesteld als nu, namelijk Groeien, Meedoen en Thuiskomen. Destijds hebben we ook subdoelen bepaald en gewenste resultaten vastgesteld. Met die gewenste resultaten kunnen we volgen of we op de goede weg zijn. De Monitor Sociaal Domein meet namelijk een groot aantal indicatoren die laten zien hoe het met onze inwoners gaat in vergelijking met andere gemeenten.

In dit hoofdstuk zetten we de gewenste resultaten voor de komende periode op een rijtje. Deze zijn geformuleerd op basis van de Monitor Sociaal Domein 2022 en op basis van de wijkscans. We benoemen de resultaten per hoofddoel, zodat er samenhangende programmalijnen ontstaan.

Wij willen vooral een positieve ontwikkeling nastreven op onderwerpen waar we het minder goed doen dan het gemiddelde in Nederlandse gemeenten. Bij onderwerpen waar we het goed doen, willen we graag de positieve resultaten behouden.

In hoofdstuk 6 'Wat hebben we hiervoor nodig?' lichten we verder toe hoe we de monitoring voor de komende periode willen vormgeven.

5.1 Groeien

5.1.1 Quincy

Quincy zit achter een tafel met een heleboel papieren. Ze noteert een naam onderaan een lange lijst en geeft een sticker aan de jongen voor haar, waar hij zijn naam op kan schrijven. Quincy was maandenlang zenuwachtig of er wel iemand op haar skatetoernooi zou komen, maar er komen veel meer kinderen op af dan ze dacht. Haar ouders kijken trots als ze de

deelnemers aankondigt en Quincy wordt een beetje rood als ze hard juichen. De band met haar ouders is een stuk beter dan een jaar geleden. Toen was ze prikkelbaar en onrustig en zat ze veel op haar telefoon. Ze maakte thuis veel ruzie met haar broers en haar ouders. Toen er iemand van Jongerenwerk Valkenswaard langskwam op school, kreeg ze gelukkig goed advies. Ze besloot weer te gaan skaten, iets wat ze vroeger altijd erg leuk vond. Om ook andere kinderen te motiveren, organiseerde ze een toernooi waarbij ze werd ondersteund door jongerenwerk. Na afloop van het toernooi hangt ze nog even rond met haar nieuwe skatevrienden. Daarna gaat ze naar huis, waar haar ouders haar lievelingseten hebben klaarstaan en ze haar broers honderduit vertelt over het toernooi.

5.1.2 Welke doelen en resultaten streven we na?

Het is belangrijk dat jeugdigen zich in Valkenswaard optimaal ontwikkelen en gezond en veilig opgroeien. Sommige kinderen, zoals Quincy, hebben op het juiste moment slechts een steuntje in de rug nodig. Door vroeg te signaleren dat een kind hulp nodig heeft en door te luisteren naar wat dit kind wil, voorkomen we een neerwaartse spiraal. Om te zorgen dat iedereen in Valkenswaard kan groeien, hebben we de volgende subdoelen en resultaten geformuleerd.

Subdoel	Gewenst resultaat
1. Jeugdigen benutten hun capaciteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Minder jeugdigen hebben onderwijsachterstanden • Meer leerlingen nemen deel aan onderwijs (verzuim blijft laag, het percentage thuiszitters neemt af) • Meer leerlingen behalen een startkwalificatie
2. Jeugdigen nemen actief deel aan de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Het percentage jeugdigen dat (wekelijks) vrijwilligerswerk doet blijft minimaal gelijk • Het percentage jeugdigen dat lid is van een club/ vereniging blijft minimaal gelijk • Meer jeugdigen hebben voldoende mensen met wie zij zich nauw verbonden voelen • Minder jeugdigen zijn eenzaam
3. Jeugdigen zijn op weg naar een gezonde toekomst	<ul style="list-style-type: none"> • Minder jeugdigen roken, drinken alcohol, gebruiken drugs, lopen risico op problematisch gebruik van gamen en sociale media • Meer jeugdigen hebben een gezonde leefstijl* • Meer jeugdigen voelen zich blij en psychisch gezond • Minder jeugdigen hebben een verhoogd risico op psychosociale problematiek • Minder jeugdigen overwegen suïcide
4. Jeugdigen groeien op in een veilige thuissituatie	<ul style="list-style-type: none"> • Meer jeugdigen voelen zich thuis veilig • Minder jeugdigen hebben een lage weerbaarheid • Het percentage jeugdigen dat op school niet wordt gepest blijft minimaal gelijk • Minder jeugdigen ervaren (redelijk veel) last van echtscheiding ouders • Minder jeugdigen leven in armoede • Minder jeugdigen hebben een schuld die niet binnen een maand kan worden afgelost

* Gezonde leefstijl: voldoende bewegen en gezonde voeding

5.1.3 Waar gaan we mee door en wat pakken we op?

Veel van de inspanningen die we al doen, willen we doorzetten. Op andere vlakken willen we een ontwikkeling inzetten en een nieuwe blik hanteren. In deze paragraaf staat wat we de komende periode gaan doen om onze doelen te bereiken.

1. Werken aan gelijke kansen en een ononderbroken ontwikkeling

We blijven ons inzetten om ontwikkelingsachterstanden tegen te gaan. Dat doen we met het programma Kansrijke Start, maar ook met goede voor- en vroegschoolse educatie (vve). Daarbij is de samenwerking tussen ouders, de kinderopvang, jeugdzorg en de scholen belangrijk. We gaan wijkgericht kijken hoe we alle kinderen een Kansrijke Start kunnen geven. We geven prioriteit aan het verbeteren van de overgang tussen kinderopvang,

basisonderwijs, middelbaar onderwijs en richting de arbeidsmarkt. We hebben aandacht voor brede talentontwikkeling, voldoende stages en loopbaanoriëntatie voor leerlingen, in samenspraak met het onderwijs en het bedrijfsleven. Ook nieuwe jeugdige inwoners bieden we een goede start. Hiervoor werken we op basis van een gezamenlijke visie samen met onder andere het onderwijs, samenwerkingsverbanden en regiogemeenten.

2. Inzetten op een brede ontwikkeling voor de jeugd

School en opvang zijn beide onderdeel van de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren. Om dit te verbeteren kijken we zoveel mogelijk wijkgericht naar onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur. Daarnaast speelt gezondheid een belangrijke rol. We blijven hierop inzetten in samenwerking met onder andere jeugdigen, ouders en scholen met het programma

Jongeren op gezond gewicht (JOGG), de gezonde school, de sportfunctionarissen en de cultuurcoach. Het is belangrijk om de fysieke en mentale gezondheid van de jeugd te verbeteren. Om dit te bereiken zijn verschillende thema's opgenomen in het plan Gezond en Actief Leven: psychische gezondheid, eenzaamheid, gezond gewicht en een gezonde leefstijl en de preventie van middelengebruik. Hiermee gaan we de komende periode aan de slag.

3. Samenwerken rond het kind

We zien kinderopvang en scholen als 'werkplaatsen' voor een sterke pedagogische basis. Onze gezamenlijke heidagen met welzijns-, onderwijs- en jeugdprofessionals dragen hieraan bij, net als onze regionale taakgroepen onderwijs en jeugdhulp. Ook blijven we aanwezig op een aantal scholen met de schoolmaatschappelijk werkers, waarbij we samenwerken aan meer inzet op preventie en de samenwerking op basis van één plan. We geven prioriteit aan scholen waar relatief veel kinderen gebruik maken van jeugdzorg en we gaan door met de goede samenwerking met Scholengemeenschap Were Di.

Opvoeden doen we samen! We gaan in gesprek met ouders, het onderwijs en partners over het kansrijk, gezond en veilig opvoeden van de jeugd. We dragen bij aan de beweging van passend naar inclusief onderwijs. Het gaat hierbij om goede onderwijshuisvesting, stevige samenwerking tussen opvang, onderwijs, welzijn, leerplicht en zorg, goede regelingen voor kinderen uit minimagezinnen en goed leerlingenvervoer.

Goede samenwerking is ook van belang in onveilige situaties. Het uitgangspunt is preventie. Als onveilige situaties zich toch voordoen, moeten betrokkenen weten hoe ze moeten handelen om een situatie weer stabiel en veilig te maken. We werken hieraan met scholen, jongerenwerk en politie met behulp van onder andere het Vangnetoverleg Jeugd en het Convenant Gezond en Veilig Opgroeien.

4. De jeugd een stem geven

We willen een gemeente zijn waarin de jeugd een volwaardige stem heeft en waarin zij volwaardig deelneemt. We willen de jeugd beter betrekken bij initiatieven en beleid. Daarnaast willen we met hen

bespreken wat zij nodig hebben om ontspannen op te groeien. Denk hierbij aan goede voorzieningen en plekken om te spelen en elkaar te ontmoeten, maar ook aan sport, cultuur en evenementen die aantrekkelijk zijn voor de jeugd. We willen werken naar structurele inbreng en participatie.

5. Waarborgen en ontwikkelen van (specialistische) hulp

Om beter om te gaan met meervoudige en complexe hulpvragen en onveilige situaties, verbeteren we de toegang tot de gemeente naar één loket. Ook verbeteren we de samenwerking op het gebied van passend onderwijs en jeugdhulp en zetten in op een vloeiende overgang in de ondersteuning van de Jeugdwet naar de Wmo voor jeugdigen die volwassen worden. We werken op basis van één plan, met respect voor elkaars expertises en verantwoordelijkheden.

De komende periode geven we een impuls aan de transformatie van de jeugdhulp. Hierbij werken we lokaal samen met onder andere onderwijs, welzijn, praktijkondersteuners en huisartsen. Op regionaal gebied werken we met aanbieders van jeugdhulp en andere gemeenten. Dat gebeurt in lijn met ons beleidskader, maar ook de landelijke Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Jeugdbescherming. Tijdige, nabije en passende hulp voor de jeugd is hierbij het uitgangspunt. Daarvoor versterken we de verbinding tussen onze lokale opgaven en het (boven)regionale zorgstelsel. We nemen deel aan regionale projecten vanuit het transformatieplan Samen voor Jeugd die deze beweging ondersteunen.

5.2 Meedoen

5.2.1 Gerda

Gerda van 73 heeft rugklachten. Ze woont alleen en haar sociale netwerk is beperkt. Haar huisarts is gevestigd in een wijkcentrum waarin meerdere maatschappelijke partners gehuisvest zijn. Daar kan ze gezellig een kopje koffie drinken. De huisarts doet het onderzoek naar de rug, maar kan geen aandoening vinden. De spieren van Gerda zijn wel wat stijf. De huisarts vraagt door naar het leven van Gerda. Wat zou Gerda gelukkiger kunnen maken?

Na een persoonlijk gesprek komt de huisarts erachter dat Gerda eenzaam is en er moeite mee heeft om nieuwe contacten te leggen sinds haar man is overleden. De huisarts legt meteen contact met de inwonerondersteuner, die ook in het gebouw aanwezig is. De inwonerondersteuner drinkt samen met Gerda een kopje koffie. Ze besluiten samen te gaan kijken naar een leuke sport-bewegclub en of Gerda in aanmerking komt voor het volwassenfonds sport en cultuur. Meer bewegen houdt de spieren soepel en zorgt voor sociale contacten. Dan blijkt ook nog dat Gerda erg goed kan schilderen. De inwonerondersteuner stelt voor om samen met Gerda naar de bewegclub te gaan op vrijdagmorgen en om samen een schilderclub te beginnen, waarbij Gerda haar vaardigheden over kan brengen op anderen.

5.2.2 Welke doelen en resultaten streven we na?

We willen naar een inclusieve samenleving waar iedereen zo veel mogelijk meedoet. Inwoners moeten de mogelijkheid hebben om mee te doen en hiervoor, waar nodig, toerusting en ondersteuning ontvangen. Hieronder staan onze subdoelen om dat te bereiken en de gewenste resultaten.

Subdoel	Gewenst resultaat
1. Inwoners hebben een goede gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners blijven de eigen gezondheid als (heel) goed ervaren, zich psychisch gezond voelen en ervaren geen stress • Minder inwoners roken • Meer inwoners bewegen voldoende
2. Inwoners zijn zelfredzaam	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners houden (veel) regie over het eigen leven, zijn in staat om zelfstandig dagelijkse activiteiten uit te voeren, gebruik te maken van eigen of openbaar vervoer en zelfstandig geldzaken en/of andere administratie te regelen • Het percentage niet- laaggeletterden onder inwoners blijft minimaal gelijk • Meer inwoners hebben voldoende middelen om een lidmaatschap van sportclub of vereniging te betalen • Minder inwoners hebben moeite om rond te komen van huishoudinkomen • Meer inwoners hebben genoeg mensen op wie ze terug kunnen vallen in geval van tegenslag • Minder inwoners worden sociaal uitgesloten
3. Inwoners benutten hun eigen kracht en netwerk	<ul style="list-style-type: none"> • Meer inwoners hebben hulp beschikbaar in de omgeving als zij vanwege gezondheid behoefte hebben aan hulp • Minder inwoners vinden het moeilijk om hulp te vragen bij problemen
4. Inwoners participeren naar vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Meer inwoners kunnen doen wat zij willen doen, ondanks eventuele gezondheidsproblemen • Het percentage van de beroepsbevolking dat niet werkloos is, blijft minimaal gelijk • Meer inwoners doen vrijwilligerswerk
5. Inwoners worden ondersteund in financiële zelfredzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • Het percentage inwoners met een betalingsachterstand blijft maximaal gelijk • Het percentage huishoudens met een bijstandsuitkering blijft maximaal gelijk

5.2.3 Waar gaan we mee door en wat pakken we op?

Veel van de inspanningen die we al doen willen we doorzetten, maar op bepaalde vlakken willen we een ontwikkeling inzetten of een nieuwe blik hanteren. In deze paragraaf staat wat we de komende periode gaan doen om onze doelen te bereiken.

1. De kracht van inwoners beter benutten om zelf of samen het leven vorm te geven

Mantelzorgers zijn cruciaal om te zorgen dat mensen zelf- en samenredzaam blijven. Daarom koesteren we mantelzorgers en willen we hen ondersteunen. Waar mogelijk willen we hen ook ontlasten, onder meer met het steunpunt Mantelzorg Verlicht en door het aanbieden van Even Samen uit de Zorg. Ook vrijwillige en professionele cliëntondersteuning is hierbij belangrijk. Deze moet in een vroeg stadium beschikbaar zijn voor inwoners die hieraan behoefte hebben. Inwoners met een hulpvraag willen we in eerste instantie informatie of advies bieden om zelf het leven te kunnen vormgeven. Daarom willen we het platform Oog voor Iedereen doorontwikkelen en laagdrempelige inlooppunten realiseren, zoals toegelicht in paragraaf 4.3 op pagina 23.

2. Werken aan sterke en toegankelijke basisvoorzieningen

Wij willen dat inwoners in de buurt toegang hebben tot goede sociale basisvoorzieningen, zoals instellingen, ontmoetingsplekken en verenigingen. Het is belangrijk dat voorzieningen fysiek toegankelijk zijn en daarvoor werken we samen met Agenda 22. Het is ook belangrijk dat het aanbod goed aansluit bij de verschillende behoeften van inwoners, zodat ook eenzame inwoners, inwoners in kwetsbare positie, ouderen en nieuwkomers zich thuis voelen. Hiervoor werken we samen met verenigingen, inwonersinitiatieven en instellingen.

3. Regie op laagdrempelige ondersteuning

Soms hebben inwoners hulp nodig en kunnen ze die niet vinden in hun eigen netwerk of met behulp van de basisvoorzieningen die er al zijn. Wij bieden inwoners daarom laagdrempelige ondersteuning. We vinden het belangrijk om er zo vroeg mogelijk bij te zijn en ondersteuning te bieden die de kracht van inwoners zoveel mogelijk benut. Zo helpen wij onze inwoners bij armoede of schulden, een fysieke of mentale beperking, laaggeletterdheid en

eenzaamheid. Ook nieuwkomers die een steuntje in de rug nodig hebben, kunnen bij de gemeente terecht. Voor het bieden van laagdrempelige ondersteuning werken we samen met partners.

We willen meer regie voeren over alle basisondersteuning die partners in Valkenswaard bieden, zodat de ondersteuning zo goed mogelijk wordt ingezet. We stellen samen heldere doelen op, waarbinnen de gemeente de regie voert en partners de ruimte hebben om inwoners te helpen op basis van hun expertise. We bespreken regelmatig hoe de hulp van partners het beste aansluit bij de behoeften van de inwoners.

4. Inzetten op gezond en actief leven

We willen kijken naar wat mensen wél kunnen en wat ze daarvoor nodig hebben. Een gezonde en actieve leefstijl is namelijk belangrijk om mee te doen. We bouwen voort op goede initiatieven als Maak Rimpels en Powerful Ageing, Daarnaast gaan we opgavegericht aan de slag met onze inzet op een gezond en actief leven. Belangrijke thema's hierbij zijn eenzaamheid, gezondheidsachterstanden, overgewicht, valpreventie, welzijn op recept en mentale gezondheid. We moeten de zorg van de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar houden. Daarom zetten we in op preventie en een integrale aanpak. Daarnaast organiseren we extra slagkracht. Samenwerking met partners, zoals verenigingen, GGD, praktijkondersteuners, huisartsen, zorgverzekeraars en regiogemeenten is hierbij van belang.

5. Versterken van bestaanszekerheid

Een woning, voldoende inkomen en toegang tot onderwijs en zorg zijn essentieel om mee te doen in de samenleving. Ondanks onze beperkte mogelijkheden als gemeente, willen we ambitieus zijn. We blijven inkomensondersteuning bieden en we blijven inzetten op het voorkomen van schulden. Om ervoor te zorgen dat iedereen kan meedoen, ongeacht de portemonnee, denken we aan het opzetten van een fonds voor sport en cultuur voor volwassenen. Daarnaast stellen we nieuw minimeleid op om stappen te maken op het vlak van bestaanszekerheid. Verder blijven we ons inzetten voor een zinvolle dagbesteding voor inwoners en blijven we inwoners die het nodig hebben begeleiden

naar een bestaan met een beter perspectief. Bij meedoen hoort daarnaast werken naar vermogen. We willen goed samenwerken met werkgevers en instellingen om de basisvaardigheden en de kansen van inwoners te verbeteren. Onze Brainportregio biedt volop kansen voor meer mensen om aan de slag te gaan, ook voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. We gaan voor een inclusieve samenleving én een inclusieve arbeidsmarkt.

6. Waarborgen van hulp voor wie het nodig heeft

We hebben de taak om alleen inwoners die het echt nodig hebben de juiste hulp te bieden. We blijven inwoners vragen om alleen een beroep te doen op huishoudelijke ondersteuning als zij dit niet zelf kunnen organiseren met behulp van het sociaal netwerk of eigen inkomen. Ook kijken we scherp welke ondersteuning de gemeente moet leveren vanuit de Wmo en welke ondersteuning onder de Zorgverzekeringswet valt of de Wet Langdurige Zorg.

Om beter om te gaan met meervoudige en complexe hulpvragen en onveilige situaties, verbeteren we de toegang tot hulp naar één loket, zoals uitgelegd in hoofdstuk 4.3. Als het gaat om de arbeidsmarkt is de samenwerking met werkgevers en partners binnen Huis naar Werk van belang. Bij vragen rondom psychische kwetsbaarheid, gezondheid en zorg is de samenwerking met (medische) verwijzers en andere gemeenten belangrijk. Daarbij geloven we in passende en nabije hulp en herstel in de wijk. Verder willen we de medische expertise van professionals en de sociale expertise van de gemeente goed benutten. Samen met de regiogemeenten moeten we een passend hulp- en ondersteuningsaanbod realiseren op het vlak van Wmo en Werk en Inkomen. Tot slot nemen we onze rol in bij de ontwikkeling van Beschermd Wonen naar een Beschermd Thuis.

5.3 Thuiskomen

5.3.1 Jeroen

Jeroen heeft net zijn twee dochters van school gehaald. De jongste, Pien, is vier en zit bij hem achterop. De oudste, Sanne, is elf en racet voor hem uit. Ze weet wel waar het nieuwe huis van opa is. Opa woont sinds kort in een woonleefcirkel in een kleinere woning die gelijkvloers is, zodat hij overal met zijn rollator kan komen. Zijn huisarts zit hier op loopafstand. Jeroen is blij dat opa even kan oppassen, want hij gaat zo tennissen. De tennisclub organiseert dit weekend een toernooi en Jeroen wil nog even trainen. De kinderen kunnen bij opa blijven eten, want de buurvrouw heeft boodschappen gedaan en kookt vanavond voor hen. Jeroen moet Pien en Sanne wel op tijd ophalen, want opa gaat vanavond naar de damclub bij hem om de hoek. Daar praat hij bij met oude vrienden.

5.3.2 Welke doelen en resultaten streven we na?

We willen dat inwoners zich prettig voelen in hun woonomgeving, die toegankelijk is voor iedereen. Om dat te bereiken, formuleren we een aantal subdoelen. Bij die subdoelen horen gewenste resultaten die wij de komende jaren willen behalen.

Subdoel	Gewenst resultaat
1. Inwoners voelen zich thuis in hun omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Het percentage inwoners dat een voldoende geeft voor de eigen woonomgeving blijft minimaal gelijk • De leefbaarheid in Valkenswaard blijft minimaal als goed beoordeeld worden • Meer inwoners voelen zich verbonden met elkaar in hun buurt
2. Inwoners leven in een veilige omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Het percentage inwoners dat zich veilig voelt blijft minimaal gelijk
3. Inwoners zijn sociaal actief	<ul style="list-style-type: none"> • Meer inwoners hebben voldoende mensen waarmee zij zich nauw verbonden voelen • Het percentage inwoners dat eenzaam is neemt niet toe • Meer inwoners doen vrijwilligerswerk • Meer inwoners zijn lid van een vereniging of club
4. Inwoners zorgen voor elkaar	<ul style="list-style-type: none"> • Meer inwoners helpen elkaar in de buurt • Het percentage inwoners dat mantelzorg verleent blijft minimaal gelijk
5. Inwoners met een intensieve zorgvraag kunnen thuis blijven wonen	<ul style="list-style-type: none"> • Woonleefcirkels benoemen en ontwikkelen waar inwoners met een intensieve zorgvraag thuis kunnen blijven wonen • Deze woonleefcirkels te laten aansluiten bij bestaande voorzieningen en aanwezige expertise, zodat versnippering en verspilling wordt voorkomen • Met dezelfde capaciteit meer mensen in hun eigen leefomgeving de juiste ondersteuning te bieden

5.3.3 Waar gaan we mee door en wat pakken we op?

In Valkenswaard werken we al hard aan het thema Thuiskomen. Veel van de inspanningen die we al doen, willen we doorzetten. Op bepaalde vlakken willen we een ontwikkeling inzetten en een nieuwe blik hanteren. In deze paragraaf staat wat we de komende periode gaan doen om onze doelen te bereiken, zodat Jeroen, Sanne, Pien en hun opa zorgeloos kunnen leven in Valkenswaard.

1. Investeren in passende woningen

We willen meer passende woningen in Valkenswaard, vooral voor jongeren, jonge gezinnen, kwetsbare inwoners en ouderen. In iedere wijk streven we daarbij naar een goede verhouding tussen (sociale) huurwoningen en koopwoningen. De kaders hiervoor zijn uitgewerkt in de Woonvisie. We starten een pilot woonleefcirkels, waardoor mensen op een goede manier langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

2. Investeren in een veilige en gezonde leefomgeving

Wij blijven investeren in de fysieke leefomgeving, zodat deze uitnodigt om elkaar te ontmoeten en bijdraagt aan gezondheid en veiligheid. Deze uitgangspunten worden verder uitgewerkt in de aanvullingen van de Omgevingsvisie, maar ook in de kadernota Bewegen en in de kadernota Veiligheid. In wijken waar de leefomgeving als minder wordt ervaren, investeren we in de leefbaarheid. Samen met inwoners en partners ontwikkelen we een sociale en ruimtelijke visie per wijk/gebied voor de leefomgeving, als onderdeel van de Omgevingsvisie. Ook op basis daarvan zetten we verbeteringen in.

3. Werken aan sterke basisvoorzieningen

Samen met maatschappelijke organisaties werken we aan voldoende, goede en inclusieve basisvoorzieningen. De behoeften van de wijk en de inwoners vormen hiervoor het uitgangspunt. We onderzoeken of onze vastgoedportefeuille past bij de behoeften van inwoners, verenigingen en organisaties. Vervolgens maken we keuzes voor de versterking en ontwikkeling van goede basisvoorzieningen in de wijken.

4. Ontmoeten en verbinden stimuleren

We willen de kracht van inwoners goed benutten en het initiatief van inwoners koesteren. We blijven wijkcommissies en Burenhulp daarom ondersteunen, maken ontmoeting in de wijk mogelijk en willen het makkelijker maken voor inwoners om zelf activiteiten, evenementen of initiatieven te starten. We kijken hiervoor ook naar onze subsidies. Daarnaast moedigen we de verbinding tussen de verschillende initiatieven aan. Het is van belang dat verschillende groepen inwoners worden uitgenodigd om mee te doen. Verder willen we samen met onze instellingen en verenigingen samenwerken om de verbinding in de wijk te stimuleren, onder andere door middel van bewegen en cultuur.

5. Ondersteuning bieden aan wijken

Om de sociale cohesie en veiligheid in wijken op peil te houden en om toe te werken naar een sterke basis, is voldoende wijkondersteuning belangrijk. De behoefte hieraan en inzet kan per wijk verschillen. In wijken waar dit nodig is, vervullen we een actieve rol bij het opbouwen van de structuren en verbindingen die nodig zijn voor sociale cohesie en veiligheid. We stemmen activiteiten af op de behoefte en samenstelling van de wijk en maken gebruik van wat er al is, zoals de wijkcommissies en Burenhulp, maar ook Whatsapp Buurtpreventie en de netwerken voor inbraakpreventie. We stellen in samenspraak met inwoners een wijkplan op met duidelijke doelen en onderzoeken hoe we de verbinding tussen het formele en informele netwerk in de wijk kunnen versterken.

6. Wat hebben we hiervoor nodig?

6.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken hebben we beschreven hoe we de komende periode aan de slag gaan met de opgaven waar we voor staan. We zijn ervan overtuigd dat we met deze aanpak op koers kunnen blijven richting onze visie. Om de aanpak te realiseren zijn een aantal randvoorwaarden op het vlak van communicatie en organisatie, monitoring en financiën belangrijk.

6.2 Communicatie en organisatie

Onze visie - en de transformatie die hiervoor nodig is - vraagt een omslag in het denken en handelen van gemeente, inwoners en alle partners waar wij mee samenwerken. Deze transformatie hebben we de vorige periode al ingezet en komt terug in onze dagelijkse contacten met inwoners en in onze werkwijzen. Om deze beweging te ondersteunen, is het ook nodig dat we blijven investeren in communicatie. In dit licht zien we ook de doorontwikkeling van het digitale platform Oog voor Iedereen en de inrichting van de inlooppunten voor inwoners. Het zijn manieren om inwoners te faciliteren, door hen goed zicht te geven op de mogelijkheden om hulpvragen zelf of met voorliggend aanbod op te lossen. Groepsbijeenkomsten en gerichte campagnes helpen daarnaast om inwoners en partners te verleiden om deze beweging met ons te maken. Daarom moeten we ook hierin investeren. We lichten dit verder toe in paragraaf 6.4.

De ontwikkellijnen en aanpak uit dit beleidskader vereisen ook dat een aantal zaken binnen de gemeente goed worden georganiseerd. Het gaat onder meer om:

- *Programmatisch en opgave gericht werken met, indien nodig, maatwerk voor een wijk*

Het realiseren van onze doelen vraagt om een integrale en domeinoverstijgende aanpak op verschillende niveaus; van uitvoering, beleid tot bestuur, waarbij de gemeente samen met inwoners en partners verbeteringen realiseert. Waar nodig vertalen we onze aanpak van de opgave door naar maatwerk inzet voor een gebied of wijk. Dit vraagt om een doorontwikkeling van onze huidige manier van werken. Om dit neer te zetten hebben we ontwikkeltijd nodig en (deskundig) personeel, maar ook goede ICT-systemen en communicatie.

- *Monitoring*

Om te kunnen zien in welke mate de doelen inhoudelijk worden gerealiseerd en of onze inspanningen effectief zijn, is doorontwikkeling van de Monitoring nodig. We lichten dit in de volgende paragraaf verder toe. Met name de ontwikkeling van onze (jaarlijkse) sturingsinformatie vraagt ontwikkeling en aanpassing van rapportages en systemen.

- *Eén loket Sociaal Domein*

Deze ontwikkeling naar één loket voor ondersteunings- en hulpvragen van inwoners, zoals we toelichten in paragraaf 4.3, vraagt goede voorbereiding, maar ook tijd en (deskundig) personeel, goede ICT en communicatie.

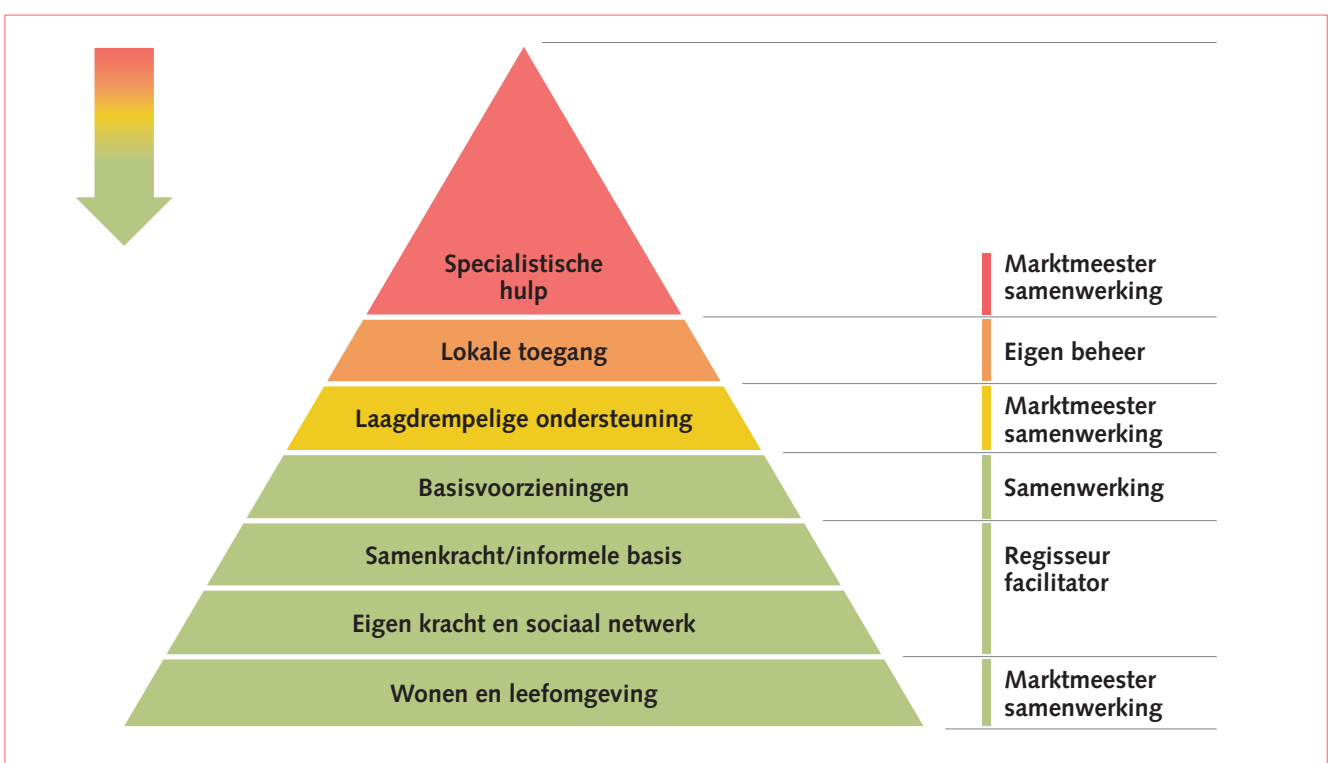
Sturen vanuit verschillende rollen

Het is belangrijk dat het helder is welke rol we als gemeente moeten vervullen om onze ambities te realiseren. We ontwikkelen hiervoor als gemeente een sturingsfilosofie, waarin we ook onze visie op de participatie van inwoners en partners uitwerken. In dit beleidskader beschrijven we wat ons de komende periode te doen staat als het gaat om de opgaven

van het sociaal domein. Hierbij hanteren we een aantal uitgangspunten met betrekking tot onze rol als gemeente in relatie tot inwoners en partners. Om toe te lichten hoe we onze rol zien in het sociaal domein, maken we gebruik van het model van de Nederlandse School voor Openbaar bestuur (NSOB). Dit model kent vier mogelijke manieren waarop een overheid zich kan verhouden tot de samenleving en partners:

- De gemeente stelt zich op als *regisseur - facilitator*, waarbij de verantwoordelijkheid voor de inhoud en de uitvoering bij de samenleving (maatschappelijke partners en inwoners) ligt. In deze rol, die ook wel aangeduid wordt als de 'responsieve, participatieve overheid', komt het initiatief vanuit de samenleving en biedt de gemeente ruimte, ondersteuning en eventueel netwerksturing
- De gemeente kan sturen via *samenwerking*, in een rol die ook wel de 'netwerkende overheid' wordt genoemd. De gemeente neemt het initiatief, maar doelen worden gezamenlijk bepaald en afspraken uitgevoerd vanuit een gelijkwaardige/ horizontale relatie met de samenleving en/ of partners.
- De gemeente kan optreden als *marktmeester*, waarbij zij met doelen, kaders en uitgangspunten het speelveld bepaalt voor cliënten en partners en maatschappelijke partners verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. Deze rol wordt ook wel de 'presterende overheid' genoemd.
- De gemeente kan taken en verantwoordelijkheden in *eigen* beheer nemen. In deze rol van 'rechtmatige overheid' staat een goed uitvoering van (wettelijke) taken centraal en een zorgvuldig proces. De politiek bepaalt de publieke belangen en de overheid stuurt hiërarchisch.

Als we dan kijken naar onze ambities in het sociaal domein aan de hand van de verschillende niveaus van de transformatiepiramide, dan geeft dit het volgende beeld:

We lichten hieronder per niveau toe waarom we deze rol voor de gemeente passend vinden voor het realiseren van de opgaven voor het sociaal domein:

- *Wonen en leefomgeving*

Op dit vlak heeft de gemeente de rol om, in samenspraak met inwoners, doelen en uitgangspunten te formuleren. De expertise voor het realiseren van woningen en de leefomgeving zit bij commerciële partijen, maar ook bij woningcorporaties. Uiteraard moeten we goed samenwerken als het gaat om een project als het realiseren van woonleefcirkels.

- *Eigen kracht en sociaal netwerk*

Inwoners zijn zelf primair verantwoordelijk om hun leven op een prettige en goede manier vorm te geven. De rol van de gemeente is om inwoners te faciliteren met informatie en advies of door bepaalde randvoorwaarden op orde te brengen voor de zelf- en samenredzaamheid.

- *Samenkracht/informele basis*

Bij het bevorderen van informele sociale verbanden waarin mensen elkaar ontmoeten en zich met elkaar verbinden, speelt de gemeente ook een regisserende/faciliterende rol. Daarnaast werken we ook met verbanden als wijkcommissies samen en willen we de sociale cohesie in bepaalde wijken actief versterken.

- *Basisvoorzieningen*

Het streven naar voldoende en inclusieve basisvoorzieningen vraagt om samenwerking tussen gemeente en partners. De gemeente heeft geen rol in het daadwerkelijk realiseren van kinderopvang, de kwaliteit van het onderwijs of de huisartsenzorg, maar we dragen wel bij aan het realiseren van de juiste randvoorwaarden. We hebben een samenwerkingsrelatie als het gaat om het ontwikkelen van het aanbod.

- *Laagdrempelige ondersteuning*

De gemeente heeft met veel partijen die ondersteuning bieden een subsidie- of inkooprelatie. We willen hier meer regie op voeren. Hiervoor is het eerst nodig dat we als gemeente een helder kader en doelen opstellen. Hierbij gaan we uit van de expertise en professionaliteit van partners om de ondersteuning op een goede manier uit te voeren. Daarnaast werken we samen om het ondersteuningsaanbod te ontwikkelen.

- *Lokale toegang*

We willen komen tot één team voor meervoudige of complexe hulpvragen, indicaties voor specialistische hulp, of in onveilige situaties. Vanuit onze wettelijke (zorg)plicht en de noodzaak om de kwaliteit voor dit type casussen te waarborgen, denken we dat het nodig is om dit team in eigen beheer te hebben.

- *Specialistische hulp*

Als het gaat om specialistische hulp, dan werkt de gemeente op basis van inkooprelaties met aanbieders in lokaal en regionaal verband. De expertise voor de hulp zit bij aanbieders en de schaal waarop we dit organiseren, is nodig om voldoende, kwalitatief en een gevarieerd aanbod te kunnen bieden aan inwoners. Hierbij is een rol als marktmeester passend. Daarnaast is het zo dat we een samenwerkingsrelatie hebben met aanbieders als het gaat om het ontwikkelen en transformeren van het aanbod voor inwoners.

Maastricht Poperstraat

Vietnamese Specialiteiten & Bubble Tea

We
Are
** Open
foods & drinks..

6.3 Monitoring

We vinden het belangrijk om zicht te houden op de resultaten van onze inzet. In hoofdstuk 5 hebben we benoemd welke maatschappelijke resultaten we nastreven ten aanzien van onze doelen Groeien, Meedoen en Thuiskomen. Met deze gewenste resultaten kunnen we zien of we op de goede weg zijn. Maar het is ook belangrijk dat we aangeven dat de gemeente beperkt invloed heeft op deze resultaten. Het gaat hierbij om effecten van beleid, waarbij vele factoren een rol spelen en waarbij niet één organisatie verantwoordelijk is. Dat doen we samen. Bovendien krijgen we alleen zicht op deze resultaten als inwoners mee willen doen aan onze onderzoeken.

Toch vinden we deze manier het meest geschikt, omdat ze het beste beeld geeft van hoe het gaat met inwoners. In 2026 voeren we de Monitor weer uit, zodat we in 2027 kunnen bespreken of we op koers zijn. De wijkscans voeren we in 2025 en in 2027 ook opnieuw uit, zodat we ook op dit niveau zien welk effect we behalen.

Daarnaast willen we het directe resultaat van onze investeringen en activiteiten weten. Zo kunnen we tussentijds bepalen of we op de goede weg zitten en onze aanpak bijstellen. Hierbij hanteren we een jaarlijkse cyclus, die gekoppeld is aan de gemeentelijke Planning & Control cyclus. We ontwikkelen onze eigen sturingsinformatie, zodat deze een goed beeld geeft van de resultaten van onze activiteiten op de verschillende niveaus van de transformatiepiramide. Het gaat erom dat we goed zicht hebben op de resultaten van onze activiteiten, zoals het gebruik van voorzieningen, de tevredenheid met en de effectiviteit van de inzet en de ontwikkeling van de kosten. In onderstaande tabel wordt weergegeven hoe we de sturing komende periode willen vormgeven.

Type resultaten	Type indicatoren	Niveau	Instrument	Frequentie
Maatschappelijke resultaten alle inwoners	Score inwoners op indicatoren Groeien, Meedoen, Thuiskomen	Outcome (indirect/langere termijn)	Monitor Sociaal Domein (gemeente) Wijkscans (wijken)	2023 en 2027 2023, 2025, 2027
Resultaten van inzet voor inwoners met ondersteuning	Gebruik, tevredenheid en kosten voorliggend veld/ toegang/ specialistische ondersteuning	Output (direct/korte termijn)	Sturingsinformatie Sociaal Domein	Halfjaarlijks tijdens bijeenkomsten raad
Resultaten van inzet en middelen	Inspanningen - realisatie	Input/output (direct/korte termijn)	P&C cyclus: nota kaders, begroting, berap, jaarrekening	4 momenten per (boek)jaar

6.4 Financiën

We zijn ervan overtuigd dat we met de voorgestelde aanpak op koers blijven richting onze visie en onze taken goed uitvoeren. Uiteraard is het is nodig dat we een gezonde financiële situatie behouden. Dat dit geen eenvoudige opgave is, blijkt uit de kosten op het vlak van Jeugd, Wmo en Werk & Inkomen van de afgelopen periode. De aanpak die we voorstellen en de investeringen die we hierbij doen, zijn dan ook niet alleen nodig om te behouden en te versterken wat we van belang vinden voor Valkenswaard, maar ook om grip te houden op het gebruik van specialistische voorzieningen en een gezonde financiële situatie voor de gemeente.

Onze ontwikkellijnen en aanpak kunnen we vooralsnog financieren vanuit de bestaande (rijks) budgetten. De opgaven vragen immers voor een groot deel dat we zaken anders en beter gaan doen. Dit kunnen we uitvoeren met bestaande middelen voor het sociaal domein (programma Samen zorgen wij voor Valkenswaard), maar ook met middelen vanuit beleidsvelden zoals Wonen en Veiligheid. Inspanningen die we op basis van het beleidskader oppakken, kunnen we financieren vanuit specifieke (rijks)budgetten, als het gaat om het herstellen en sterker maken van de samenleving na Corona (Nationaal Programma Onderwijs, Coronaherstelplan) en het bevorderen van gezond en actief leven (Plan van Aanpak SPUK-GALA). Op het moment dat we inspanningen structureel willen maken, leggen we dit voor aan de gemeenteraad binnen de reguliere P&C cyclus.

Onze aanpak vraagt daarnaast dat we investeren in een aantal randvoorwaarden, zoals we ook in paragraaf 6.2 en 6.3 hebben toegelicht.

Deze investeringen financieren we uit de beschikbare middelen voor de uitvoering van het collegeprogramma. Het gaat om de volgende investeringen:

- **Communicatie:** extra inzet van een communicatieadviseur en een werkbudget communicatie gedurende de gehele periode voor het door ontwikkelen van Oog voor Iedereen, de inlooppunten en voor campagnes die de gewenste beweging ondersteunen.
- **Organisatie:** Investeringen gericht op:
  - **Wijkgericht en programmatisch werken:** Inzet van een programmanager voor het inrichten en coördineren van programmatische sturing op het beleidskader voor de gehele periode en een projectleider voor het (in 2024) komen tot wijkgerichte plannen en het inrichten van wijkgericht werken;
  - **Monitoring:** Aanpassingen en maatwerk in rapportages en systemen ten behoeve van wijkscans en wijkgericht werken en sturingsinformatie Sociaal Domein;
  - **Ontwikkeling naar één loket:** Inzet van een kwartiermaker (in 2024) voor de voorbereiding en uitwerking van processen en randvoorwaarden van de inlooppunten, basisondersteuning en plusteam en extra inzet (vanaf 2025) van uren van medewerkers voor het bemensen van de inlooppunten.

Bijlage I Wettelijk kader

**De gemeente heeft een groot aantal taken in het brede sociaal domein.
Ze vormen de basis van voorliggend beleidskader.**

- Participatiewet
- Jeugdwet
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
- Wet Inburgering
- Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
- Leerplichtwet
- Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- Wet Passend Onderwijs -waar het gaat om afspraken met het onderwijs over de samenwerking tussen onderwijsondersteuning en jeugdhulp en jeugdbeleid
- Wet op het primair onderwijs en Wet op het voortgezet onderwijs waar het gaat om taken ten aanzien van leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting
- Wet publieke gezondheid waar het gaat om taken ten aanzien van publieke gezondheidszorg
- Omgevingswet waar het gaat om het verbinden van ruimtelijke ordening met sociaal-maatschappelijke aspecten ten aanzien van de leefomgeving, gezondheid, veiligheid en inwonerp participatie

Bijlage II Bevindingen BMC

rapport 'Sturen in woelige wateren'.

Naast onze eigen sturingsinformatie is ook een extern onderzoek uitgevoerd om het beleidskader te evalueren. Dat onderzoek, dat in 2022 namens de concerncontroller van de gemeente is uitgevoerd door adviesbureau BMC, geeft een oordeel over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de inzet en organisatie van het sociaal domein. Het onderzoek is op 6 juli 2023 aangeboden aan de gemeenteraad en bevat een aantal relevante conclusies over de afgelopen periode en aanbevelingen voor de komende periode.

Over het algemeen concludeert BMC dat de gemeente in de periode 2019-2022 een opvolging van externe ontwikkelingen kende met grote gevolgen voor het sociaal domein, waaronder Covid-19, de invoering van het abonnementstarief, de toestroom van vluchtelingen uit Oekraïne en uitdagingen ten aanzien van de Jeugdwet. In deze 'woelige wateren' heeft de gemeente getracht om koers te houden om de ambities te realiseren voor de inwoners van Valkenswaard en, beoordeelt BMC, dat koers houden is op een aantal onderdelen gelukt. Met name de meer projectmatige aanpak sinds de tweede helft van de beleidsperiode 2019-2022 heeft hieraan bijgedragen.

Anderzijds beoordeelt men de samenhang in de projectmatige aanpak nog als onvoldoende en mist men een heldere overkoepelende sturingsstrategie voor het sociaal domein van waaruit inrichtingskeuzes gemaakt kunnen worden. Ook het functioneren van de toegang tot het sociaal domein beoordeelt men als onvoldoende, waarbij men wijst op wachtlijsten en een versnipperde aanpak. Verder vindt men dat de monitoring op de voortgang is verbeterd, maar nog steeds voornamelijk gericht is op financiële beheersbaarheid (aantallen en uitgaven) en (nog) niet op de mate waarin de inhoudelijke doelen van het beleidskader worden gerealiseerd. Men herkent echter ook dat, zowel als het gaat om de toegang als om de monitoring, er wordt gewerkt aan verbetering.

Op basis van deze bevindingen doet BMC de volgende aanbevelingen:

- **Werk aan een heldere sturingsfilosofie:** welke rol wil de gemeente innemen? Welke inzet kan de gemeente daarvoor leveren? Wat zijn de participatiemogelijkheden?
- **Reikwijdte van sociaal domein:** Verbreedt de aanpak in beleid en uitvoering naar bijvoorbeeld onderwijs, cultuur, sport, gezondheid, wonen etc..
- **Samenspel in sturing:** van ambities naar uitvoering: Om de doelen en ambities te kunnen realiseren, is het belangrijk dat de gemeente kan prioriteren (faseren) en programmatisch kan werken. Maar daarvoor moeten management, beleid en uitvoering in de ambtelijke organisatie wél samen het inhoudelijke gesprek voeren. De focus ligt nu nog te vaak op proces en/of uitvoering.
- **Programmatisch werken:** investeer in het programmatisch (opgavegericht) werken: geef aan welke doelen moeten worden behaald en binnen welke kaders, geef aan hoe deze worden aangepakt, geef aan wat de rol en inzet is van maatschappelijke partners en van de gemeente zelf, bewaak de werkdruk. Faciliteer de organisatie in het opgavegericht werken.
- **Investeren in kwaliteit en capaciteit:** heb als organisatie zorg en aandacht voor de ontwikkeling en opleiding van medewerkers. Investeer in kennis en vaardigheden zoals programmatisch werken en accounthouderschap. Houd oog voor de capaciteit en kwaliteit van medewerkers en investeer hierin met bijvoorbeeld leert- of ontwikkeltrajecten.
- **Monitoring:** beheersbaarheid én inhoudelijke resultaten. De huidige monitor moet doorontwikkeld worden naar een sturingsmodel dat bruikbaar is voor alle mogelijke eindgebruikers. Ook moet het van een operationeel niveau naar een tactisch niveau gaan. De belangrijkste partners moeten hier actief bij betrokken worden. Zo kunnen we het beleid samen vertalen naar indicatoren en sturen op de gewenste transformatie.

Bijlage III Ontwikkelingen in beleid en wet- en regelgeving

Ook in het (landelijk) beleid en in de wetgeving gaan een aantal dingen veranderen. Dit heeft gevolgen voor ons gemeentelijk beleid. Hieronder staan een aantal belangrijke veranderingen in beleid en wetgeving. Sommige moeten nog ingaan en andere zijn al van kracht.

Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2024 geldt de Omgevingswet. Volgens deze wet moeten mensen in een gezonde omgeving leven. Schadelijke stoffen, geluiden en andere dingen in het milieu die slecht zijn voor de gezondheid, moeten verminderen. Daarnaast is het volgens deze wet belangrijk dat de omgeving de gezondheid bevordert. Voldoende groen en ruimte om te bewegen dragen hieraan bij.

Van Passend naar Inclusief Onderwijs

Sinds de komst van de Wet passend onderwijs in 2014 wordt in het onderwijs gewerkt aan passend onderwijs: alle leerlingen moeten een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Alle samenwerkende scholen in een regio bepalen samen wat er onder hun basisondersteuning passend onderwijs valt en zorgen samen voor een dekkend aanbod in de regio. Een kind gaat naar een gewone school als dat kan en naar het speciaal onderwijs als er intensieve begeleiding nodig is. Het uitgangspunt van inclusief onderwijs is dat zoveel mogelijk leerlingen 'thuisnabij' naar dezelfde school gaan en hier onderwijs, en waar nodig zorg, op maat krijgen. Als het gaat om leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte wordt er gestreefd naar 'inclusievere onderwijsvoorzieningen waar kinderen met en zonder beperking of ziekte samen naar school gaan, met behoud van het speciaal onderwijs voor leerlingen die dit nodig hebben'. Scholen voor speciaal onderwijs moeten zich uiteindelijk doorontwikkelen naar specialistische netwerken die hun expertise in reguliere scholen inzetten.

Hervormingsagenda Jeugd en Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

In de Hervormingsagenda Jeugd staat een aantal opgaven waar we rekening mee moeten houden. We moeten een aantal dingen verbeteren, zoals de reikwijdte van jeugdhulp, de verbinding van jeugdhulp met het onderwijs en de toegang tot residentiële jeugdhulp. Ook moeten we de vraag naar residentiële jeugdhulp terugdringen. Deze opgaven staan ook in de Regiovisie Samen voor Jeugd. Met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming moet de bescherming van de jeugd effectiever worden. Daarnaast moet huiselijk geweld worden teruggebracht.

Regionaal Veiligheidsplan 2023-2026 en prioriteiten in basisteam Dommelstroom

Met dit veiligheidsplan wordt de veiligheid in de gemeente verbeterd. Er komt meer aandacht voor zorg en veiligheid, digitale veiligheid, maatschappelijke onrust, ondermijning en communicatie.

Schuldsanering verandert

Het verschil tussen arm en rijk wordt steeds groter. Het aantal mensen met een bijstandsuitkering is gedaald, maar het aantal mensen met schulden is gestegen. De looptijd van de schuldsanering wordt vanaf juli 2023 verkort van drie jaar naar anderhalf jaar. Een kortere looptijd is overzichtelijker, waardoor mensen zich mogelijk sneller aanmelden.

Participatiewet

De Participatiewet wordt naar verwachting herzien. De nieuwe Participatiewet sluit beter aan op wat mensen nodig hebben. De wet is beter uitvoerbaar, eenvoudiger en gaat uit van vertrouwen. Dankzij deze herziening kunnen wij inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt betere ondersteuning bieden. Daarnaast gaat het sociaal minimum omhoog. Hierdoor hebben straks meer inwoners een menswaardig bestaan.

Integrale plannen

Nieuwe afspraken bieden meer ruimte voor integrale plannen. Het gaat om Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en de SPUK-regeling. Met deze overeenkomsten verleggen we de focus van zorg naar gezondheid. Ook draagt die bij aan de transformatie in het sociaal domein, waarbij we meer kijken naar preventie. We zien dit als een kans om sport, cultuur en welzijn met elkaar te verbinden.

Abonnementstarief

Het abonnementstarief voor de Wmo zorgde daarnaast ook voor meer vraag naar huishoudelijke hulp. Deze vraag kwam ook van mensen die wel zelf een huishoudelijke hulp kunnen betalen. Vanaf 1 januari 2026 neemt het kabinet naar verwachting afscheid van het abonnementstarief. De eigen bijdrage wordt dan weer inkomensafhankelijk. Het is nog niet bekend hoe de nieuwe regeling er precies gaat uitzien.

Spreidingswet

Tot slot komt er mogelijk een spreidingswet voor asielzoekers. Deze wet moet zorgen voor een betere verdeling van opvangplekken in Nederland. In dat geval is er een kans dat de gemeente verplicht meer opvangplekken moet bieden.

